PROVINCIE :: UTRECHT

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	25 februari 2022	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2021-2424	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	82404246	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	21 december 2021	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	1: Voorschriften 2: Kaart plangebied 3. Aanvullingen op de aanvraag van 21 februari 2022 4. Toetsing team Natuur en Landbouw 5. Methodiek van het "Natuurvriendelijk isoleren"	ONDERWERP	Tijdelijke gebiedsgerichte ontheffing Soortenbescherming Pre-SMP bebouwde kom gemeente Leusden

Op 21 december 2021 hebben wij uw aanvraag ontvangen. U heeft ontheffing aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna: wet), onderdeel soortenbescherming. De aanvraag is ingediend door de gemeente Leusden, voor de bebouwde kom van de gemeente Leusden (hierna: plangebied) en is bij ons geregistreerd onder zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2021-2424.

I. Besluit

Wij besluiten op grond van het bepaalde in de wet en het Beleidskader Wet natuurbescherming provincie Utrecht 2017[1]:

- ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van nesten en rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw;
- ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, het opzettelijk verstoren en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, de gewone grootoorvleermuis, de kleine dwergvleermuis, de laatvlieger, de meervleermuis, de ruige dwergvleermuis en de tweekleurige vleermuis,

voor de periode van twee jaar vanaf de verzenddatum van de ontheffing, of zoveel eerder als een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een Soortenmanagementplan (hierna: SMP) wordt verleend voor het gebied waarvoor de ontheffing geldt.

[1] https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2020-03/beleidsnota_wet_natuurbescherming.pdf

II. Omschrijving van de aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van het isolatiewerkzaamheden aan daken (binnenzijde en buitenzijde), spouwmuren, borstweringen, het aanbrengen van isolatiewanden aan de binnen- en buitenzijde van de muur en het plaatsen van zonnepanelen bij particuliere grondgebonden woningen binnen de bebouwde kom van de gemeente Leusden. Het betreft de kernen Leusden en Achterveld. Meergezinswoningen[2] of andere gestapelde woningen, woningen in bezit van woningcorporaties of projectontwikkelaars vallen hier niet onder. Een kaart van het precieze plangebied is opgenomen in bijlage 2 bij dit besluit.

De aangevraagde ontheffing geldt als overbrugging voor de periode tot er een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een SMP is verleend, maar maximaal voor een periode van twee jaar.

Er wordt ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 3.1 en 3.5, van de wet voor wat betreft de gierzwaluw (*Apus apus*), huismus (*Passer domesticus*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), (hierna: de gebouwbewonende vleermuissoorten).

III. Procedure

Wij hebben de aanvraag afgehandeld volgens het bepaalde in hoofdstuk 5 van de wet en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb).

Op 21 februari 2022 heeft u deze aanvraag aangevuld.

IV. Toetsingskader

De gierzwaluw en de huismus zijn beschermd op grond van artikel 3.1 van de wet. De aangevraagde gebouwbewonende vleermuissoorten zijn beschermd op grond van artikel 3.5 van de wet.

V. Motivering

De aangevraagde ontheffing kan alleen worden verleend als is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
b) er is een geldig wettelijk belang;
c) de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus en er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de hierboven genoemde gebouwbewonende vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

a) Afweging van andere bevredigende oplossingen

Omschrijving van alternatieven

U heeft onderzocht of er redelijke alternatieven zijn voor de verduurzaming van de particuliere grondgebonden koopwoningen. Er is voor de betreffende werkzaamheden een afweging gemaakt van andere bevredigende oplossingen voor locatie, werkwijze, planning en inrichting.

Verduurzaming van grondgebonden particuliere woningen kan niet op een andere locatie worden gerealiseerd omdat het gaat om de betreffende te verduurzamen woningen en dit per definitie locatie gebonden is. De gemeente heeft in 2021 haar Transitievisie Warmte[3] vastgesteld en is verplicht de verduurzaming van particuliere woningen te stimuleren. De gemeente Leusden heeft geen andere werkwijze voor particulieren tot haar beschikking dan werken conform de methodiek van het Pre-SMP en het daarbij behorende natuurvriendelijk isoleren (bijlage 5 bij dit besluit). De gebruikelijke onderzoeks- en ontheffingsplicht is niet uitvoerbaar voor particulieren. De kosten zijn hiervoor hoog en de bekendheid met de regelgeving is laag. Hierdoor wordt in de praktijk bij het verduurzamen van woningen de Wnb nauwelijks nageleefd, met grote schade aan de populaties van beschermde soorten tot gevolg. Met de voorgestelde methodiek wordt, middels mitigerende maatregelen, het doden en het verstoren van dieren tijdens de meest kwetsbare periode zoveel mogelijk voorkomen en worden maatregelen genomen om verdwenen verblijfplaatsen te compenseren.

---

[2] Elke woning die samen met andere woonruimten c.q. bedrijfsruimten een geheel pand vormt. Hieronder vallen flats, galerij-, portiek-, beneden- en bovenwoningen, appartementen en woningen boven bedrijfsruimten, voor zover deze zijn voorzien van een buiten de bedrijfsruimte gelegen toegangsdeur.

[3] https://gemeentebestuur.leusden.nl/Documenten/Bijlage/Transitievisie-Warmte-gemeente-Leusden-definitief-incl-bijlage-1-7.pdf

Fasering
De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 31 maart 2022, verspreid over de woonkernen de volgende voorzieningen realiseren:

- Vier voorzieningen kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis Leusden kern;
- Eén voorziening kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis Achterveld kern;
- Twee voorzieningen kraamverblijfplaats laatvlieger Leusden;
- Eén voorziening kraamverblijfplaats laatvlieger Achterveld kern;
- Eén baardvleermuis kraamverblijfplaats;
- Eén gewone grootoorvleermuis kraamverblijfplaats.

Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van deze vleermuizen wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd indien, binnen een straal van 100 meter, kopwoningen of vrijstaande woningen zijn geïsoleerd en de provincie, na aanvullende toetsing het aannemelijk acht dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft.

Conclusie
Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven waarbij er minder negatief effect op de beschermde soorten optreedt. In de huidige situatie worden er door particulieren nauwelijks maatregelen getroffen voor de beschermde gebouwbewonende soorten. Om zoveel mogelijk te voorkomen dat bij de uitvoering van energietransitie beschermde soorten worden gedood is deze aanpak, naar ons oordeel, de meest bevredigende oplossing.

b) Belangenafweging

Omschrijving van het belang
Wij toetsen of het belang van de ingreep zwaarder mag wegen dan het beschermingsbelang van de soorten zoals is vastgelegd in de wet. Voor de gierzwaluw en de huismus heeft u de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.3, vierde lid, onder b, aanhef en onder 1, van de wet: "In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid". Voor de in de ontheffing genoemde vleermuissoorten heeft u de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, aanhef en onder 3, van de wet: "In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten". U vraagt ontheffing voor werkzaamheden vanwege verduurzaming van de woningen.

Algemene afspraken over verduurzaming door renovatie
Er zijn verschillende nationale en internationale doelstellingen over het tegengaan van klimaatverandering. In het Klimaatakkoord van Parijs[4], dat is gepresenteerd in 2013 en door Nederland is geratificeerd[5], zijn afspraken gemaakt over het beperken van de opwarming van de aarde. In Nederland zijn afspraken gemaakt in het Energieakkoord[6] van 2013 en het Klimaatakkoord[7] van 2019. In het Energieakkoord is afgesproken dat alle burgers in 2050 in een energieneutraal huis wonen. In het nationale Klimaatakkoord staan afspraken over de verduurzaming van de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen in 2030 volgens een wijkgerichte aanpak. Vooruitlopend hierop zijn afspraken gemaakt om tot en met 2022 100.000 corporatiewoningen te verduurzamen. De belangrijkste bron van CO_2-uitstoot is het verbranden van fossiele brandstoffen voor energietoepassingen.

Om de doelstellingen te kunnen bereiken, is grootschalige renovatie van bestaande woningen nodig. Het verduurzamen van particuliere woningen is een onmisbaar onderdeel van de voorgenomen energietransitie. Woningrenovaties zorgen voor een vermindering in het gebruik van fossiele brandstoffen en daardoor minder uitstoot van schadelijke stoffen. Lagere uitstoot hiervan leidt tot een verbeterde luchtkwaliteit. Op dit moment is het overgrote deel van het energiegebruik in Nederland afkomstig van fossiele bronnen. Om de klimaatdoelstellingen te halen is een transitie nodig naar andere energiebronnen. In het koersdocument Omgevingsvisie en het Coalitieakkoord "Nieuwe Energie voor Utrecht" heeft de provincie de ambitie uitgesproken om uiterlijk in 2040 energieneutraal te zijn[8]. De overstap op hernieuwbare energie is alleen mogelijk als de energiebehoefte voor verwarming drastisch lager wordt. Tegelijkertijd zijn duurzamere verwarmingsmethoden zoals warmtepompen alleen inzetbaar in optimaal geïsoleerde gebouwen. Hiervoor moeten woningen dus veel beter geïsoleerd worden dan nu het geval is. Het verduurzamen van particuliere woningen is daarom een essentieel onderdeel van de energietransitie ter voorkoming van verdere klimaatverandering. Het verduurzamen dient tevens het belang van de volksgezondheid.

---

[4] http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09.pdf
[5] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/stemmingsuitslagen/detail?id=2017P01147
[6] http://www.energieakkoordser.nl/energieakkoord.aspx
[7] https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord
[8] Programmaplan Energietransitie 2020-2025

Voor de gemeente Leusden is de Transitievisie Warmte opgesteld om handvatten te geven voor de transitie naar een alternatief voor aardgas, uiterlijk in 2050. De betreffende gebouwen hebben een energielabel van C t/m G.

Conclusie
Hiermee is sprake van een wettelijk belang van de ingreep, namelijk de volksgezondheid. Door de werkwijze waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de aanwezige beschermde soorten, blijven de negatieve effecten beperkt. Nu middels de te gebruiken pre-SMP methodiek, naar ons oordeel, voldoende is geborgd dat de staat van instandhouding van de populaties van de betrokken soorten niet zal verslechteren zijn wij van mening dat het belang van de voorgenomen maatregelen zwaarder wegen dan het beschermingsbelang van (individuele exemplaren) van deze soorten.

c) Ecologische beoordeling

Onderzoek
De aanvraag ziet op een verzoek om een ontheffing op grond van de pre-SMP methodiek[9], zoals door ons vastgesteld op 22 februari 2022. Op basis van deze methodiek is, door middel van bureaustudie en modelmatig onderzoek, het plangebied onderzocht op de kans op aanwezigheid van beschermde soorten. Door het team Natuur en Landbouw van de provincie Utrecht is onderzocht welk effect de ingreep heeft op aanwezige beschermde soorten. Deze toets is bijlage 4 bij het besluit gevoegd.

De aanwezigheid van beschermde soorten is voor het plangebied modelmatig berekend[10]. Er is gekozen voor een beredeneerde populatie-inschatting, op basis van bekende dichtheden van gierzwaluw, huismus en gebouwbewonende vleermuissoorten. Deze berekende aantallen gierzwaluwen, huismussen en gebouwbewonende vleermuissoorten zijn vervolgens vertaald naar aantallen en typen verblijfplaatsen die horen bij de berekende populaties. De geschatte populaties van de betreffende soorten zijn verdeeld over het totaal aan relevante gebouwen in de kern Leusden en Achterveld binnen de gemeente Leusden. Op basis van de populatieberekeningen is vervolgens berekend hoeveel paarverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen en nestplaatsen van gierzwaluw en huismus horen bij die populatie. Vervolgens is de maximale aantasting van verblijfplaatsen berekend.

Aanwezige beschermde soorten en staat van instandhouding
Aan de hand van bureaustudie is vastgesteld dat in de gemeente Leusden de soorten, gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis voorkomen. De aanwezigheid van kraamkolonies van de kleine dwergvleermuis, meervleermuis en tweekleurige vleermuis wordt in de gemeente Leusden onwaarschijnlijk beoordeeld, echter zijn verblijfplaatsen nooit geheel uit te sluiten.

De omvang van deze populaties in de gemeente Leusden zijn beschreven in de Toetsing Team Natuur en Landbouw (Provincie Utrecht, 2022) en is terug te vinden in bijlage 4 bij dit besluit. De populatieberekeningen van de gemeente Leusden zijn in combinatie met de aangeleverde GIS-informatie, ten aanzien van het vastgoed in de woonkern Leusden en Achterveld, verwerkt in twee Excel-tabellen die de verwachte ecologische aantasting berekend, de Excel-tabellen zijn toegevoegd aan de bijlage van het Toetsing Team Natuur en Landbouw.

Effect van de ingreep op de aanwezige beschermde soorten
Er wordt ontheffing gevraagd voor het verduurzamen van maximaal 20% van de 6239[11] particuliere grondgebonden koopwoningen woningen met een energie label C-G. Dit komt neer op een totaal van 113 woningen Achterveld en 1236 woningen in Leusden. Het maximaal aantal deelnemende woningen is opgedeeld in twee fases. In de maanden februari 2022 - juli 2022 mogen kunnen er maximaal 309 woningen in Leusden deelnemen, waarvan 28 in Achterveld. In de maanden augustus 2022 - december 2022 kunnen de overige woningen deelnemen. Deze 20% wordt gemeten per CBS-buurt. Per buurt mag het aantal in fase 1 niet boven de 5% komen en in fase 2 niet boven de 20% komt.

Het effect van de ingreep in de gemeente Leusden is getoetst door het Team Natuur en Landbouw en is terug te vinden in bijlage 4 van dit besluit. Door de werkzaamheden worden nestlocaties van huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen beschadigd. Verder wordt de gebouwbewonende vleermuissoorten verstoord. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Een ontheffing is daarom noodzakelijk. Met de te treffen mitigerende maatregelen wordt het doden van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen maar dit kan, gelet op hun verborgen leefwijze, nooit volledig worden uitgesloten. Dit zou kunnen

[9] zoals vastgesteld op 22 februari 2022

[10] De populatieberekeningen en berekeningen van aantallen verblijfplaatsen zijn uitgewerkt op basis van de Pre-SMP methodiek en zijn terug te vinden in de rapporten "Populatie inschatting en achtergronddocument gebouwbewonende vleermuissoorten" en "Populatie inschatting huismus en gierzwaluw".

[11] Berekeningen op basis van GIS-informatie. Er is rekening gehouden met een kleine foutmarge.

leiden tot een juridische discussie of er hierbij sprake is van opzettelijk doden. Om deze reden wordt voor deze situaties zekerheidshalve, ook ontheffing wordt verleend van het verbod tot (opzettelijk) doden van gebouwbewonende vleermuizen.

Mitigerende en compenserende maatregelen
Om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken heeft u mitigerende (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen voorgesteld. Deze maatregelen zijn te vinden in de aanvulling op de aanvraag van 21 februari 2022 en het rapport 'De methodiek van het natuurvriendelijk isoleren' (zie bijlage 3 en 5 bij dit besluit).

Afhankelijk van de werkzaamheden, rekening houdend met de vereisten van het 'Natuurvriendelijk isoleren', worden er voorafgaand of direct tijdens de werkzaamheden alternatieven voorzieningen voor gierzwaluwen, huismussen en gebouwbewonende vleermuizen gerealiseerd per te isoleren woning.

Particuliere taakstelling
De particuliere verduurzaming dient conform de regels van de "Methodiek Natuurvriendelijk isoleren" plaats te vinden. Daarin is per ingreep (rekening houdend met het verschillende effect per ingreep) uitgewerkt welke voorschriften er gelden. Met het volgen van de regels van het 'natuurvriendelijk isoleren' wordt het verstoren van broedende vogels of van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen. Ook de kans op het doden van (broedsel van) vogels of van vleermuizen wordt met het volgen van de regels geminimaliseerd.

Werkzaamheden met een potentieel effect op de gebouwbewonende vleermuissoorten zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden, is bij alle woningen verplicht.

Verduurzamen van de particuliere woningen dienen gefaseerd uitgevoerd te worden. In fase 1 mag er maximaal 5% van de woningen in een CBS buurt worden verduurzaamd. In de tweede fase, als de essentiële verblijfplaatsen in beeld zijn, mag aanvullend tot maximaal 20% van de woningen per CBS-buurt worden geïsoleerd. Op elke woning moeten permanente alternatieve voorzieningen worden aangeboden om het aanbod aan verblijfplaatsen op peil te houden.

Gemeentelijke taakstelling
De gemeentelijke compensatie is opgedeeld in twee fasen. De gemeente heeft in eerste fase een compensatie taakstelling met betrekking tot de kraamverblijfplaatsen binnen de gemeente.

In de gemeente Leusden worden de volgende voorzieningen aangebracht voor eind maart 2022:
- Vier voorzieningen kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis Leusden kern;
- Eén voorziening kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis Achterveld kern;
- Twee voorzieningen kraamverblijfplaats laatvlieger Leusden;
- Eén voorziening kraamverblijfplaats laatvlieger Achterveld kern;
- Eén baardvleermuis kraamverblijfplaats;
- Eén gewone grootoorvleermuis kraamverblijfplaats.

In de aanvullingen op de aanvraag van 21 februari 2022 zijn de voorwaarden uitgewerkt welke worden toegepast bij het compenseren van de voorzieningen in de gemeente Leusden.

De maatregelen die getroffen worden tijdens de uitvoering van het Pre-SMP, borgen dat de staat van instandhouding van soorten niet verslechtert. Wij gaan akkoord met de voorgestelde maatregelen. In bijlage 1 hebben wij extra maatregelen voorgeschreven om de negatieve effecten van de werkzaamheden verder te verzachten.

Gevolgen van de ingreep voor de staat van instandhouding
In bijlage 4 is de inhoudelijke analyse en toetsing van het effect van de verduurzaming aan de staat van instandhouding uitgevoerd. Door het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen tijdens de uitvoering van het Pre-SMP leiden de ingrepen niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de populaties van de huismus en de gierzwaluw en wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de gebouwbewonende vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

VI. Conclusie

Aangezien aan de voorwaarden voor het verlenen een ontheffing wordt voldaan, verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden. Deze zijn opgenomen in bijlage 1 van dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb-adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking vanaf het moment dat deze aan u bekend is gemaakt en wordt twee werkdagen na bekendmaking gepubliceerd op de website www.officielebekendmakingen.nl.

IX. Overige informatie

Er kan ook vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of regionale uitvoeringsdienst, als u dit nog niet heeft gedaan. Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud van dit besluit, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

X. Verzending

Wij verzenden dit besluit aan de aanvrager. Een afschrift van dit besluit verzenden wij aan Regionale Uitvoeringsdienst (hierna: RUD) Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen

[redacted]

Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. De ontheffing geldt binnen het stedelijk gebied Leusden en Achterveld van de gemeente Leusden als weergegeven in bijlage 2.
2. Deze ontheffing geldt tot het moment dat er een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP is afgegeven met een maximum van 2 jaar, gerekend vanaf de datum van dit besluit.
3. Binnen 15 maanden na de datum van verzending van dit besluit dienen de ecologische onderzoeken voor het SMP grotendeels te zijn afgerond.
4. Binnen 18 maanden na de datum van verzending van dit besluit dient een aanvraag voor een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP ingediend te zijn.
5. De ontheffing is geldig voor woningen in particuliere eigendom, voor zover het grondgebonden woningen betreft.
6. De ontheffing is van toepassing op isolatie van dak, spouwmuur (inclusief borstwering), het isoleren van gevels zonder spouw en het plaatsen van zonnepanelen.
7. Zonnepanelen op hellende daken zijn tot 1 augustus 2022 enkel toegestaan op woningen waar ook wordt geïsoleerd. Vanaf 1 augustus zijn zonnepanelen op alle woningen, zonder dat er ook geïsoleerd moet worden, toegestaan.
8. De ontheffing geldt voor maximaal 20% van het totaal aan grondgebonden woningen in particuliere eigendom. Dit betreft een maximum van 1349 deelnemende woningen, waarvan er 113 in Achterveld en 1236 in Leusden staan. Deze 20% wordt gemeten per CBS-buurt. Per buurt mag het aantal in fase 1 niet boven de 5% en in fase 2 niet boven de 20% komen.
9. Indien tijdens het SMP-onderzoek een kraamverblijf van een vleermuissoort is gelokaliseerd, dient de gemeente de bewoner te wijzen op de aanwezigheid van het verblijf. Die woning mag enkel worden geïsoleerd na een aanvullende specifieke toetsing en toestemming door de provincie.
10. De ontheffinghouder kan het gebruik van de ontheffing toestaan aan derden (ontheffinggebruikers) en aan in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. Zij houdt hiertoe een administratie bij.
11. De ontheffinghouder stelt de ontheffinggebruikers op de hoogte van de toepasselijke voorschriften. Zij blijft medeverantwoordelijk voor de juiste naleving van deze voorschriften ontheffing.
12. De ontheffinggebruiker stelt de ontheffinghouder direct op de hoogte indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden andere beschermde soorten dan waarvoor ontheffing is verleend worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 6 noodzakelijk zijn en stopt met de uitvoering hiervan. De ontheffinghouder neemt vervolgens dient direct contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht (Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of servicebureau@provincie-utrecht.nl), waarna wordt bepaald welke vervolgacties er noodzakelijk zijn.

Meldingsplicht en registratie

13. De ontheffinggebruiker meldt de betreffende locatie aan bij de ontheffinghouder via de ArcGIS webapplicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP".
14. Bij de melding dient binnen de gestelde termijn in bijlage 5 een fotobewijs toegevoegd te zijn waaruit blijkt:
    a. Dat de woningen natuurvrij zijn gemaakt;
    b. Dat de woningen natuurvrij zijn gemaakt door een bevoegd persoon;
    c. Welke alternatieve voorzieningen zijn gerealiseerd tijdens het natuurvrij-maken.
    d. In geval van borstweringen dient er als alternatief voor het 'natuurvrij maken' een 'vleermuisvrij-verklaring' te zijn toegevoegd.
15. Zonnepanelen dienen 7 dagen voorafgaand aan het plaatsen te worden gemeld via de ArcGIS webapplicatie.
16. De ontheffinghouder controleert of een fotobewijs onderdeel is van de melding. Zonder een fotobewijs als bedoeld in voorschrift 12 mogen geen nadere werkzaamheden worden uitgevoerd.
17. De ontheffinghouder monitort of het aantal gemelde woningen per buurt niet boven de 5% in fase 1 en de 20%in fase 1 en 2 komt. Zij registreert welke bij adressen er gebruikgemaakt wordt van de ontheffing en deelt op verzoek deze registratie met de RUD.
18. Indien de percentages uit voorschrift 15 zijn bereikt wordt het systeem afgesloten voor het doen van nieuwe meldingen. De ontheffinghouder doet hiervan mededeling bij Servicebureau van de provincie Utrecht.

Natuurvriendelijk isoleren

19. De isolatiewerkzaamheden vinden plaats conform de regels uit de "methodiek van het Natuurvriendelijk isoleren", zoals opgenomen in bijlage 5.
20. Het natuurvrij maken dient te gebeuren onder begeleiding van een vleermuis- en vogeldeskundige (ecoloog) of door een daartoe bekwame medewerker van een isolatiebedrijf. Een medewerker van een isolatiebedrijf is bekwaam indien deze aantoonbaar deel heeft genomen aan de training 'Natuurvriendelijk isoleren'.

Gemeentelijke compensatie

21. De door de ontheffinghouder te realiseren compensatie dient gedurende de looptijd van de ontheffing te worden gemonitord op gebruik. De resultaten hiervan dienen een maand voor het aflopen van de ontheffing te worden toegezonden aan de provincie Utrecht.
22. Uiterlijk twee maanden na verzending van dit besluit dient een monitoringsplanning toegezonden te worden aan de provincie Utrecht waarin is uitgewerkt op welke manier de gemeentelijke voorzieningen worden gemonitord.

Eerste fase

23. Uiterlijk 31 maart 2022 dienen in de woonkern Leusden vier kraamvoorzieningen te zijn gerealiseerd die qua kenmerken, en positionering kansrijk zijn voor een kraamgroep van de gewone dwergvleermuis, zoals voorgesteld in bijlage 3.
24. Uiterlijk 31 maart 2022 dient in de woonkern Achterveld twee kraamvoorzieningen te zijn gerealiseerd die qua kenmerken, en positionering kansrijk zijn voor een kraamgroep van de gewone dwergvleermuis, zoals voorgesteld in bijlage 3.
25. Uiterlijk 31 maart 2022 dienen in de woonkern Leusden twee kraamvoorzieningen te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering kansrijk zijn voor een kraamgroep van de laatvlieger, zoals voorgesteld in bijlage 3.
26. Uiterlijk 31 maart 2022 dient in de woonkern Achterveld één kraamvoorziening te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering kansrijk zijn voor een kraamgroep van de laatvlieger, zoals voorgesteld in bijlage 3.
27. Uiterlijk 31 maart 2022 dient aan de rand van de woonkern van Leusden een kraamvoorziening te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering kansrijk is voor een kraamgroep baardvleermuizen, zoals voorgesteld in bijlage 3.
28. Uiterlijk 31 maart 2022 dient aan de rand van de woonkern van Leusden een kraamvoorziening te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering kansrijk is voor een kraamgroep gewone grootoorvleermuizen, zoals voorgesteld in bijlage 3.

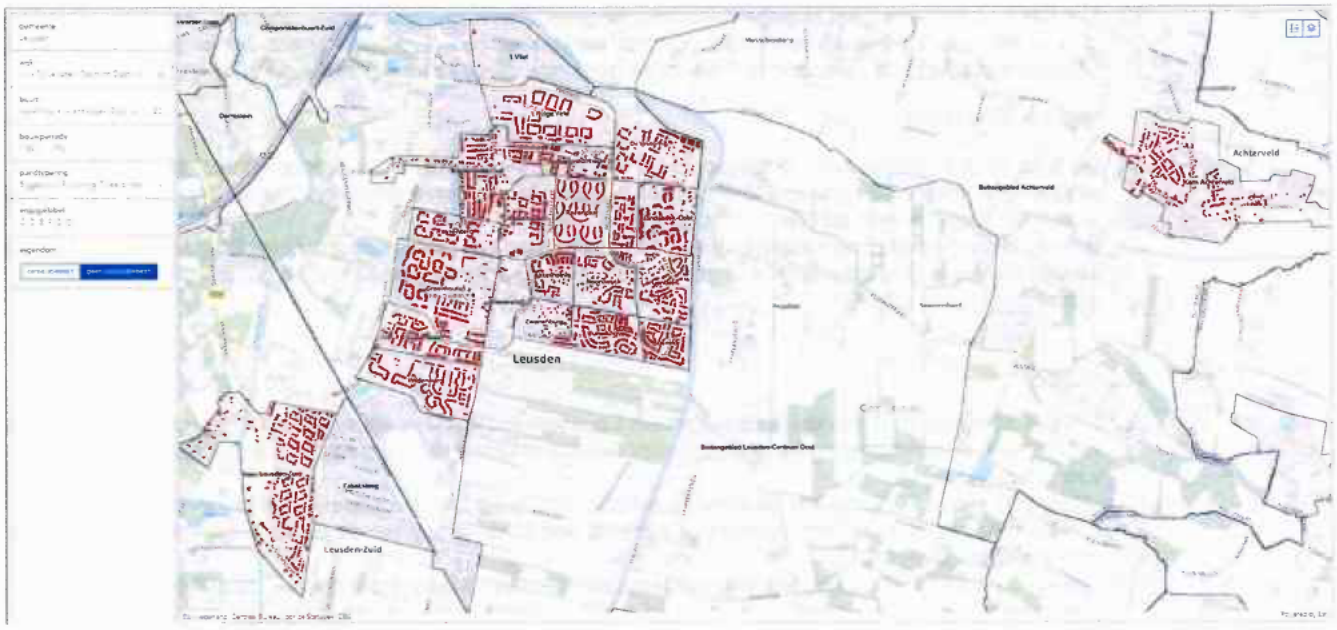
Tweede fase:

29. Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van vleermuizen dient te worden onderzocht of er in fase 1 verduurzamingsmaatregelen hebben plaatsgevonden binnen 100 meter van een gevonden kraamgroep. Zijn woningen binnen deze straal verduurzaamd, dan dient uiterlijk 1 september 2022 een compensatieplan te worden voorgelegd aan de provincie Utrecht. In overleg met de provincie Utrecht dient te worden bepaald of aanvullende compensatie rond dit kraamverblijf noodzakelijk is.
30. Uiterlijk op 1 september 2022 stuurt de ontheffinghouder compensatievoorstel is toegezonden voor de woningen die in fase 1 zijn verduurzaamd.

Intrekken ontheffing

31. De ontheffing kan conform artikel 5.4 van de wet (deels) worden ingetrokken indien:
    a. na 15 maanden de ecologische onderzoeken voor het SMP niet voor 90% zijn afgerond.
    b. na 18 maanden bij de toetsing van de aanvraag om een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een SMP er geen zicht is op een positieve beschikking voor alle deelnemende buurten en betreffende soorten waarop het SMP zou moeten zien.
    c. aan de voorschriften in deze ontheffing geen gevolg wordt gegeven.

Bijlage 2: Kaart plangebied particulieren

Bron: Aanvullingen op de aanvraag van 21 februari 2022

Bijlage 3: Aanvullingen 21 februari 2022

Ten aanzien van de door ons ingediende aanvraag om ontheffing van de Wet natuurbescherming op grond van de pre-SMP methodiek willen wij graag de volgende aanvullingen of wijzigingen indienen. Wij verzoeken u deze toe te voegen aan de aanvraag:

1. Ten aanzien van het belang van de verduurzaming is per abuis niet goed aangegeven op grond van welk belang de ontheffing wordt aangevraagd. Dat betreft het belang 'volksgezondheid en openbare veiligheid". Ter onderbouwing van dit belang voegen wij graag onze Transitievisie Warmte toe: https://gemeentebestuur.leusden.nl/Documenten/Bijlage/Transitievisie-Warmte-gemeente-Leusden-definitief-incl-bijlage-1-7.pdf

2. In de ontheffingsaanvraag zijn enkele werkzaamheden genoemd waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Om de werkzaamheden in Leusden gelijk te trekken met de pre-SMP methodiek wordt ook ontheffing aangevraagd voor het isoleren van gevels zonder spouw (via de binnenzijde of buitenzijde) en voor het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken.

3. In de ontheffingsaanvraag is ontheffing gevraagd voor het isoleren van 10% van de woningvoorraad per jaar. Wij verzoeken echter ontheffing te verlenen voor 1236 woningen in Leusden en 113 in Achterveld. Dit betreft 20% van de woningvoorraad en sluit beter aan op de methodiek van het pre-SMP. Tot 1 augustus 2022 zal in de kern Leusden (en Leusden Zuid) 62 woningen en in Achterveld 6 woningen maximaal worden geïsoleerd. Na 1 augustus zullen dan het resterend aantal toegestane woningen worden verduurzaamd.

4. Het bijgeleverde kaartje in de ontheffingsaanvraag zouden we graag vervangen voor de twee kaartjes conform bijlage:

Plankaart particulieren betreft het kaartje waar de ontheffing Pre-SMP op gebaseerd is. Dit betreft namelijk een selectie van particuliere woningen. Dit betreft de woningen tot en met 1992 met energielabel C t/m G, binnen de woonkernen.

Tevens is een afbeelding toegevoegd met alle relevante gebouwen met label C t/m G waar vleermuizen en gebouwbewonende soort verwacht kunnen worden ten behoeve van de berekeningen.

5. In de ontheffingsaanvraag stond nog niet uitgewerkt op welke manier de gemeente Leusden de gemeentelijke compensatietaakstelling zou realiseren. Deze informatie treft u in de bijlage

Compensatie taakstelling kraamverblijfplaats voorzieningen gemeente Leusden

Compensatie taakstelling

De gemeente moet bij de 1e fase rekening houden met het volgende:

- 4 voorzieningen Kraamverblijf Gewone dwergvleermuis/overige vleermuizen Leusden Kern
- 1 Voorziening Kraamverblijf Gewone dwergvleermuis/overige vleermuizen Achterveld Kern
- 2 voorzieningen kraamverblijf Laatvlieger Leusden
- 1 voorziening Kraamverblijf Laatvlieger Achterveld Kern
- 1 baardvleermuis kraamverblijf
- 1 gewone grootoorvleermuis kraamverblijf

De Waveka Schweglerkast 2FTH met meerdere compartimenten lijkt voor alle vleermuizen (dus ook gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis) het meest geschikt. Deze is reeds door de gemeente besteld (zie bijgevoegde afbeelding) maar door leveringsproblemen pas begin maart geleverd. https://waveka.nl/product/universeel-vleermuis-zomerverblijf-kraamkast-2fth/. Dit betreft een lichtgrijze betonkast met vanbinnen opgeruwd houtbeton. Buitenafmetingen H 70 cm x B 50 cm x C 19,5 cm. De onderstaande afbeelding betreft de Waveka kast type 2FTH met 3 compartimenten. Deze kasten worden voor 31 maart 2022 geplaatst door de gemeente Leusden. Met een aannemer zijn reeds afspraken gemaakt over het plaatsen.

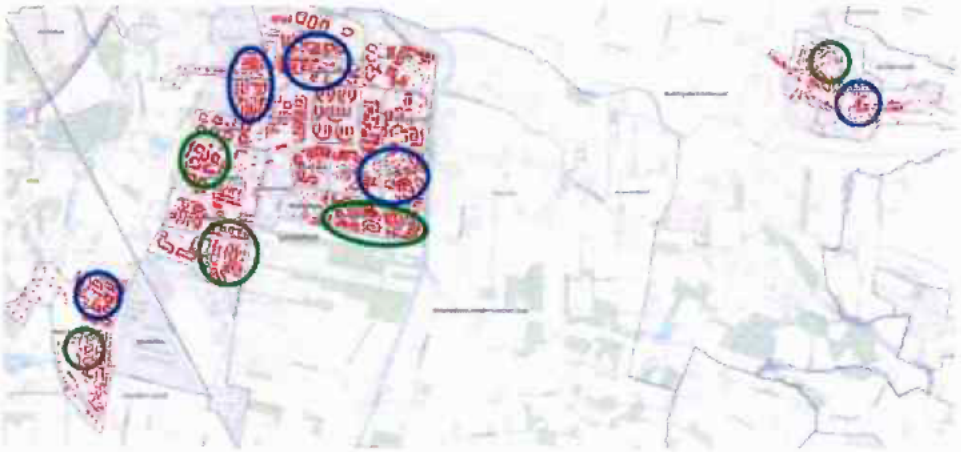

Bij de gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis zijn kraamkasten in principe nog niet bewezen, maar ze zijn er wel in aangetroffen. Deze grote kasten moeten geplaatst worden in de nok van een hoog toegankelijk gebouw. Met een zolder van een woning, boerderij of kerktorens waar nu geen vleermuizen zijn. Dit aan de rand van stedelijk gebied. Met voorkeur (geen verplichting) voor gebouwen met houten gevelbekleding, waar een ruimte achter gemaakt kan worden.
De zoogdiervereniging geeft daarbij alleen aan dat een afsluitbare klep een pluspunt hierbij is, maar niet per se noodzakelijk dus. In de bijlagen zijn tevens maatwerk oplossingen toegevoegd voor de baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis in aanloop naar de toekomstige SMP Leusden.

De Waveka kraamkasten worden in overleg tussen de gemeente Leusden en BiSD:

- minimale 4 meter hoog geplaatst,
- zoveel mogelijk zuidoost of zuidwest gericht of zuid gericht maar deels in de schaduw om wel warmte op te vangen, maar niet te heet te worden,
- Een invliegopening van circa 2 cm,
- Vrij van obstakels en onbereikbaar voor katten,
- Meerdere lagen in de inbouw- en opbouwkast,

- Bij dwergvleermuizen worden de voorzieningen in elk geval minimaal conform bestaande vigerend kennisdocument BIJ12 2017 uitgevoerd. Voor de gewone grootoorvleermuis wordt in de geest van het kennisdocument BIJ12 2017 gewerkt. Dit omdat dit kennisdocument niet heel specifiek gericht is op kraamvoorzieningen in laagbouw woningen. Voor de overige gebouwbewonende vleermuizen wordt vastgehouden aan bovenstaande eisen bij Waveka kraamkasten.
- Vlakdekkend verspreid opgehangen per woonkern op basis van biotoop (aanwezigheid van parken, openbaar groen en donkere lanen) en als mogelijk op basis van bekende NDFF data. Ten slotte wordt rekening gehouden met de locaties waar de hoogste concentratie particulier woningbezit aanwezig is, betreffende woningen gebouwd tot 1992 en met energie label C t/m G. Met uitzondering van de wijk Alandsbeek, waar reeds grote kraamvoorzieningen zijn aangebracht. Voor laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis vormen de bebouwde kom randen de beste locaties. De globale meest kansrijke locaties waar de vleermuis kraamkasten worden opgehangen is in de onderstaande afbeelding gearceerd met een groene contour (laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis) en blauwe contour (overige vleermuizen).
- Particuliere eigenaren zijn reeds gevraagd middels een flyer om bekend te maken of zij een gratis kraamvoorzieningen willen hebben aan hun woning (zie bijlage 2).
- Er wordt nog een analyse gemaakt voor geschiktheid van gemeentelijke gebouwen om kasten te plaatsen en er is overleg met de huurden van deze objecten.
- Er is overleg met de Woningstichting Leusden (WSL) om te kijken of er locaties zijn op vastgoed van de stichting om kasten te plaatsen.
- Het is niet zeker wanneer de kasten geleverd worden en wanneer er overeenstemming is met eigenaren en huurders van gebouwen in de gemeente, particulier, van de gemeente of van de WSL. We verwachten dat we dit in de komende maand realiseren.

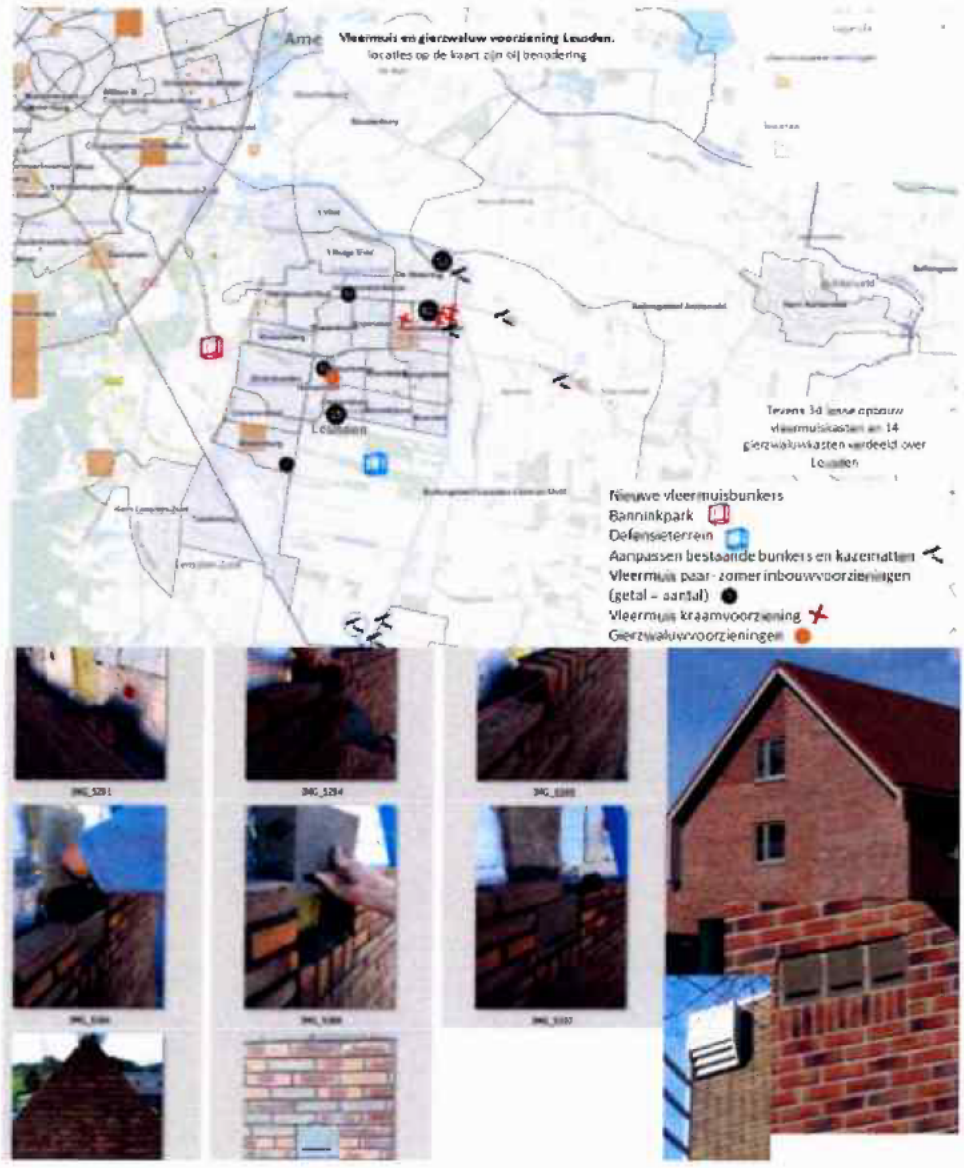
Reeds uitgevoerde bovenwettelijke vleermuis- en gierzwaluw voorzieningen.

De volgende losse voorzieningen zijn reeds verdeeld over Leusden geplaatst de afgelopen 10 jaar, waarvan 4 Waveka kraamkasten. De kraamkasten die in het kader van de compensatieverplichting geplaatst zullen worden voor 31 maart 2022, worden evenredig verspreid over de bebouwde kom.

1. Valleipark 53 inbouwvoorzieningen, waarvan 12 voorzieningen geschakeld tijdens nieuwbouw
2. Alandsbeek Oost, 41 Inbouwkasten en 4 kraamkasten Waveka
   Elk opgeleverd huizenblok (in totaal 10) zijn 4 á 5 alternatieve verblijfplaatsen aangebracht voor half mei
3. Azuriet 1 vleermuiskraamkast Waveka
4. Asschatterweg Lindenlaan 10 inbouwvoorzieningen bij nieuwbouw
5. Hagestein Clarenburg 15 inbouwvoorzieningen bij nieuwbouw
6. Huis van Leusden 't Erf: 10 vleermuiskasten west- en zuidkant. 10 gierzwaluwkasten noord kant
7. Hamerveldseweg 2 inbouwkasten
8. Inrichting vleermuisbunkers Grebbelinie boven water. 3 Duitse bunkers en 8 Nederlandse Kazematten

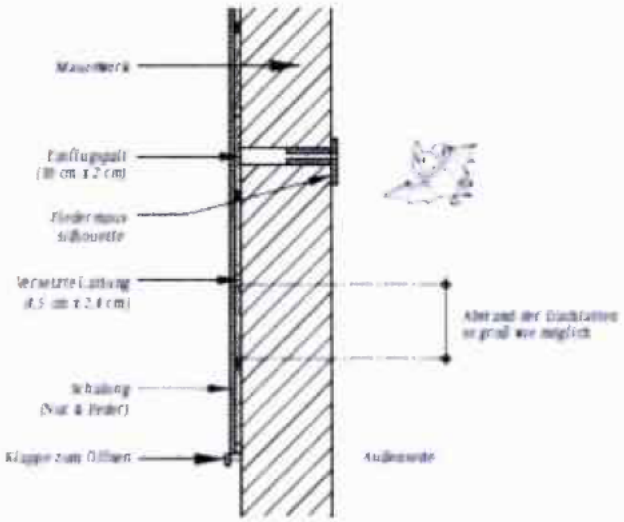
Losse opbouwkasten uit kasten project Leusden naar aanleiding oproep Krant:

- 34 opbouw vleermuis kasten en 14 gierzwaluwkasten op diverse plekken bebouwde kom Leusden

Vleermuis en gierzwaluw voorziening Leusden.
locaties op de kaart zijn bij benadering
Leusden
Nieuwe vleermuisbunkers
Bannink park
Defensieterrein
Aanpassen bestaande bunkers en kazematten
Vleermuis paar - zomer inbouwvoorzieningen
(getal = aantal)
Vleermuis kraamvoorziening
Gierzwaluwvoorzieningen

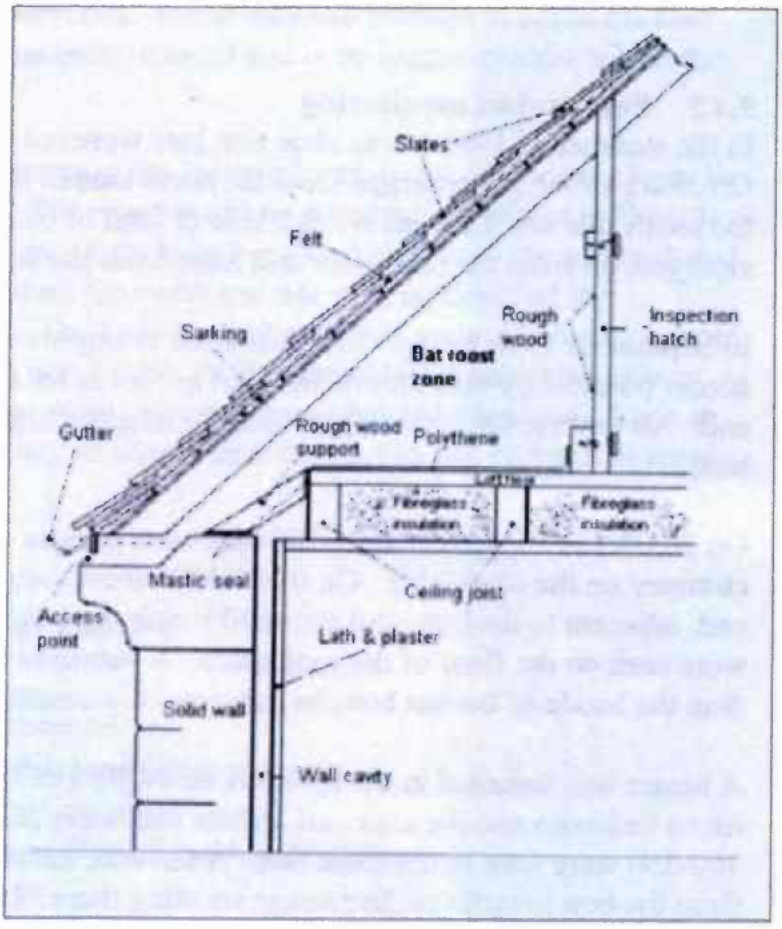
Bijlage 1, maatwerk oplossing baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis bij toekomstige SMP

Bij de SMP fase zullen ook zolders geschikt gemaakt kunnen worden naar voorbeeld van maatwerk bij baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis zolders. Zie onderstaande voorbeelden:

- Querschnitt -

Tekening van vleermuisruimte in dakconstructie. Bron: Bat roost creation opportunities in Greater London; Mike Waite – Greater London Authority

Gaten in de muur met invliegstenen (niet op de foto), een tussenschot met gaten 50 mm diameter en meerlaagse betimmeringsspaneel. Alleen dakruimte is geïsoleerd, de vloer niet zodat de verblijfplaats wordt opgewarmd (gunstig). Bron: Arcadis.

Bijlage 4: Toetsing Team Natuur en Landbouw

Toetsing door Team Natuur en Landbouw

t.a.v. ontheffingsaanvraag Z-WNB-RI-REG-2021-2424 van de gemeente Leusden om een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een pre-soortenmanagementplan met oog op de pre-SMP methodiek.

De gemeente Leusden heeft op 21 december 2021 ontheffing aangevraagd voor het isoleren van 20 procent van de te isoleren woningen in de woonkern Leusden en Achterveld. Team NEL heeft de aanvraag getoetst aan de indieningsvereisten zoals opgenomen in artikel 3.2.3 van de Beleidsregels Natuur en Landschap. Daarnaast heeft team NEL de aanvraag inhoudelijk getoetst aan de methodiek van het pre-SMP zoals vastgesteld op 22 februari 2022. Deze toetsing betreft een advies aan VVN ten behoeve van de ontheffingverlening.

Datum: 22 februari 2022
Adviseurs: David van der Veen en Mirjam Vijfhuize-Salm

Toets 1: Toetsing aan de indieningsvereisten van de beleidsregels:

De indieningsvereisten zoals opgenomen in artikel 3.2.3 van de BNL
Artikel 3.2.3 Gebiedsgerichte ontheffingen op basis van de pre-SMP-methodiek

1. *"Gedeputeerde Staten kunnen een gebiedsgerichte ontheffing op basis van de pre-SMP methodiek aan gemeenten verlenen voor uitsluitend de verduurzaming van grondgebonden woningen in particulier eigendom.*

2. *Een ontheffing als bedoeld in het eerste lid wordt slechts verleend indien:*
   a) *De gemeente in een pre-Soortenmanagementplan beschrijft hoe het verlies aan kraamverblijfplaatsen door de gemeente wordt gecompenseerd, zoals beschreven in bijlage 4[12]; en,*

   b) *De verduurzaming zoals bedoeld eerste lid wordt uitgevoerd volgens de pre-SMP methodiek "natuurvriendelijk isoleren" voor verduurzamingswerkzaamheden, zoals beschreven in bijlage 4; en,*

   c) *Is verzekerd dat gedurende de looptijd van de ontheffing als bedoeld in het eerste lid, een aanvraag voor een opvolgende gebiedsgerichte ontheffing op basis van een soortenmanagementplan wordt voorbereid."*

Toetsing aan de beleidsregels
De aanvraag voldoet aan de vereisten zoals vastgelegd in de beleidsregels t.a.v. de pre-SMP methodiek namelijk:

Ad 1: de aanvraag ziet uitsluitend op de verduurzaming van grondgebonden woningen in particulier eigendom in Leusden en Achterveld. Het maximale percentage deelnemende woningen betreft 20% en blijft onder de grens van 30% per CBS-buurt.

Ad 2: sub a: in het pre-Soortenmanagementplan wordt beschreven hoe het verlies aan kraamverblijfplaatsen door de particuliere verduurzaming door de gemeente wordt gecompenseerd.

Ad 2 sub b: de verduurzaming wordt uitgevoerd volgens de pre-SMP methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'.

Ad 2 sub c: de gemeente heeft reeds het SMP-veldonderzoek laten starten. Dit onderzoek wordt naar verwachting afgerond in augustus 2022. Een ontheffingsaanvraag binnen 18 maanden wordt voldoende verzekerd.

Conclusie:
Team NEL acht de aanvraag ontvankelijk omdat deze aanvraag voldoet aan de indieningsvereisten zoals vastgelegd in artikel 3.2.3 van de Beleidsregels Natuur en Landschap.

[12] Bijlage 4 is een bijlage van de BNL

Toets 2: Inhoudelijke analyse en toetsing van het effect van de verduurzaming, rekening houdend met de mitigatie en compensatie aan de staat van instandhouding op grond van de pre-SMP methodiek.

De aangevraagde ontheffing kan alleen worden verleend als de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus en er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

In de pre-SMP methodiek wordt het effect van de aantasting op de staat van instandhouding deels modelmatig berekend. Hier worden zeven stappen doorlopen. Voor het opstellen van dit advies zijn voor de gemeente Leusden de zeven stappen doorlopen. Voor de achtergrond en toelichting van de populatieberekening verwijzen wij naar de rapportage "Natuurvriendelijk isoleren van particulier woningen onder het pre-Soortenmanagementplan" en de daarbij behorende vastgestelde bijlagen.

De input voor de zeven stappen zijn:
1: De populatieberekeningen van Viridis in de gemeente Leusden ("Populatie inschatting en achtergronddocument gebouwbewonende vleermuissoorten" en "Populatie inschatting huismus en gierzwaluw")
2. De GIS-data van de gemeente Leusden;
3. De verplichte particuliere compensatie conform de pre-SMP methodiek;
4. De voorgestelde gemeentelijke compensatie zoals voorgesteld in het pre-SMP.

De populatieberekeningen voor Leusden zijn door Ecologisch adviesbureau Viridis uitgevoerd. De populatie-berekeningen van Viridis zijn getoetst voorafgaand aan de vaststelling van deze berekeningen als onderdeel van de pre-SMP methodiek. Deze berekeningen worden niet nader meer getoetst.

De gemeente heeft GIS-informatie aangeleverd ten aanzien van het vastgoed in de woonkern Leusden en Achterveld. Deze GIS-informatie is ingeladen in onze GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP".

De populatieberekeningen en de GIS-informatie zijn verwekt in een Excel-tabel die de verwachte ecologische aantasting berekend. Deze tabel is bij dit advies gevoegd.

Van de resultaten wordt hieronder verslag gedaan:

Aantal deelnemende woningen
Ontheffing wordt gevraagd voor het isoleren van 20% van de wijk te verduurzamen particuliere grondgebonden woningen, wat neerkomt op een totaal van 113 woningen Achterveld en 1236 woningen in Leusden. Het totaal betreft dan 1.349 aantal woningen. De waarschijnlijke aantal deelnemende woningen wordt echter veel lager geschat, namelijk op 5%. Alleen in de buurten Alandsbeek en Rozendaal wordt mogelijk wel de 20% deelname gehaald.

In de maanden februari 2022-juli 2022 zullen maximaal 309 woningen in Leusden deelnemen, waarvan 28 in Achterveld. Dit is het maximale aantal deelnemende woningen in fase 1. In fase 2, namelijk in de maanden augustus – december 2022 zullen de overige woningen deelnemen. Het aantal deelnemende woningen zal nooit groter zijn dan 20% per CBS-buurt.

Met het aantal deelnemende woningen is de verwachte ecologische aantasting per woonkern en per soort te berekenen.

Verwachtte en maximale ecologische aantasting
In de pre-SMP methodiek wordt zowel de *verwachte* ecologische aantasting als de (absolute) *maximale* aantasting berekend. De verwachte ecologische aantasting is op basis de afgestelde parameters al 'worst case', maar voor de zekerheid is ook berekend wat de absolute maximale aantasting zou zijn (rekening houdend met de standaardafwijking in binomiale kansverdelingen). De maximale aantasting wordt weergegeven om te tonen wat de absolute worst-case-situatie zou zijn. De verwachte ecologische aantasting is het gemiddelde tussen de minimale en de maximale aantasting. De minimale aantasting wordt niet weergegeven, aangezien deze niet past bij het uitgangspunt de aantasting niet te willen onderschatten.

Mitigerende en compenserende maatregelen
Om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken verplicht de pre-SMP-methodiek (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen. De particuliere isolatie dient conform de spelregels van het "Natuurvriendelijk isoleren" (zie bijlage 5) plaats te vinden. Daarin is per ingreep (rekening houdend met het verschillende effect per ingreep) uitgewerkt welke gedragsregels er gelden. De gemeente Leusden heeft aangegeven de

particulieren op deze manier te willen laten isoleren. De gemeente zal deze methodiek actief bij de particulieren onder de aandacht brengen. De in Leusden actieve isolatiebedrijven worden op de hoogte gebracht van de regels ten aanzien van het 'natuurvriendelijk isoleren' en zullen voorafgaand aan het gebruik van de ontheffing de verplichte training 'Natuurvriendelijk Isoleren volgen".

Met het volgen van de regels van het 'natuurvriendelijk isoleren' wordt het verstoren van broedende vogels of van vleermuizen zo goed als mogelijk voorkomen. Ook de kans op het doden van (broedsel van) vogels of van vleermuizen wordt met het volgen van de regels geminimaliseerd.

Het verlies van verblijfplaatsen kan echter niet worden voorkomen. Daarom is compensatie van het verlies aan verblijfplaatsen verplicht. Afhankelijk van de werkzaamheden, rekening houdend met de vereisten van het 'Natuurvriendelijk isoleren', worden er voorafgaand of direct tijdens de werkzaamheden alternatieven voorzieningen voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen gerealiseerd per te isoleren woning. Daarom is getoetst of de particuliere compensatie voldoende is voor het verlies van de nestplaatsen van de huismus en de gierzwaluw en voor het verlies van de verschillende type verblijfplaatsen van vleermuizen.

1. Toets aan de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus

Gierzwaluw

Verwachte huidige staat van instandhouding

Gierzwaluwen komen algemeen voor in dorpen en steden. Het landelijk aantal broedparen is lastig te berekenen door de aanwezigheid van grote aantallen niet-broedende vogels en het kortstondige bezoek aan nestplekken. Het aantal broedparen in Nederland wordt geschat op 40.000 tot 60.000 (SOVON, 2018), maar dit kan (veel) te laag zijn. In dorpen en kleinere steden ligt de verhouding tussen gierzwaluwen en inwoners namelijk op 1: 100. Dan zou de Nederlandse gierzwaluwpopulatie ongeveer 160.000 paren bedragen, bijna vier keer groter dan tot nu toe gedacht, maar cijfers voor de grote steden ontbreken (Verkade et al., 2015). In enkele steden en dorpen zijn het aantal gierzwaluwen over een langere periode op gestandaardiseerde wijze geteld. Dit levert een stabiel beeld op en in een aantal gevallen zelfs een toename van het aantal gierzwaluwen. Wel zijn er afnames bekend van ingrijpend gerenoveerde buurten en gebouwen. Deze verdwijning van kolonies lijkt mogelijk (ten dele) gecompenseerd te worden door een meer verspreide (en minder opvallende) vestiging elders (Verkade et al., 2015). Omvangrijke kolonies worden dus schaarser. De landelijke staat van instandhouding van de gierzwaluw als broedvogel wordt in Nederland gekarakteriseerd als gunstig. Voor niet-broedvogels is geen trend beschikbaar omdat de soort na het broedseizoen vrijwel direct uit Nederland verdwijnt (SOVON, 2018).

De trend in verspreiding en populatie en de staat van instandhouding van de gierzwaluw in de provincie Utrecht zijn onbekend, maar er zijn geen redenen om aan te nemen dat deze afwijken van de beoordeling van geheel Nederland. De staat van instandhouding voor de gierzwaluw in de provincie Utrecht wordt daarom beoordeeld als gunstig.

Verwachte en maximale ecologische aantasting gierzwaluw

In de gemeente Leusden is modelmatig berekend dat in Leusden en Achterveld naar verwachting 241 broedparen van de gierzwaluw voorkomen, 217 in Leusden en 25 in Achterveld. Naar verwachting broeden 199 hiervan in grondgebonden particuliere woningen in Leusden en 20 in Achterveld. Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd worden er 40 (maximaal 46) nestplaatsen van de gierzwaluw vernield in Leusden en 3 (maximaal 6) in Achterveld. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Huismus

Verwachte huidige staat van instandhouding

De huismus is een algemene broedvogel die in 95% van de Nederlandse atlasblokken voorkomt. De verspreiding overlapt met die van menselijke bewoning. De broedpopulatie van huismus is in Nederland door SOVON geschat op 600.000 tot 1.000.000 broedparen (SOVON, 2018). Sinds 1975 is de populatie huismussen in Nederland ongeveer gehalveerd. Populaties zijn bovendien meer versnipperd geraakt en kleiner geworden. De achteruitgang is het grootst in steden en dorpen, vooral in Laag-Nederland (meest verstedelijkt), en minder in het agrarisch gebied. De huismus staat daarom als gevoelig op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Vanaf 2000 lijkt de populatie gestabiliseerd, maar vanuit de MUS-tellingen is de laatste jaren weer een geleidelijke afname ingezet (SOVON, 2019). Ondanks de enorme afname in aantallen is de landelijke verspreiding op het niveau van atlasblokken amper veranderd (-1%). De landelijke staat van instandhouding van de huismus in Nederland is beoordeeld als matig ongunstig.

De trend in verspreiding en populatie van de huismus in de provincie Utrecht is nog onbekend, maar er zijn geen directe redenen aan te nemen dat deze afwijken van de trends van geheel Nederland. De staat van instandhouding voor de huismus in de provincie Utrecht wordt daarom beoordeeld als matig ongunstig.

Verwachte en maximale ecologische aantasting huismus
In de gemeente Leusden is modelmatig berekend dat in Leusden en Achterveld naar verwachting 966 broedparen van de huismussen voorkomen. 867 in Leusden en 99 in Achterveld. Naar verwachting broeden 796 hiervan in grondgebonden particuliere woningen in Leusden en 82 in Achterveld. Als 20% van de woningen wordt verduurzaamd worden er in het slechtste geval 160 (maximaal 171) nestplaatsen van vernield in Leusden en 16 (maximaal 20) in Achterveld. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie huismus en gierzwaluw
Om het opzettelijk doden van vogels en eieren en het opzettelijk verstoren met een wezenlijke invloed op vogels te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op huismus en gierzwaluw is in het broedseizoen niet toegestaan. Hiermee wordt voorkomen dat broedende vogels worden verstoord.

Particulier compensatie huismus en gierzwaluw:
Niet elke ingreep heeft een potentieel negatief effect op nesten van de gierzwaluw of huismus. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. De ingreep met het grootste effect op vogels is het isoleren van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Als het dak niet opgeleverd kan worden, geschikt voor vogels, dan dient per woning vier duurzame (gierzwaluw)kasten te worden geplaatst. Mocht deze zware ingreep (buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 1349 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal 5396 vogelkasten gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Dit is een ruime compensatie van de naar verwachting aan te tasten 219 (maximaal 238) gierzwaluwnestplaatsen en nestplaatsen van de huismus. Elk nest wordt dan 22 tot 25 keer gecompenseerd. Dit is vele malen meer dan de gangbare compensatiefactor 2 tot 5.
2. Deze vogelvoorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren nestplaatsen. De kans op ingebruikname van deze nesten is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Mochten er echter méér dan 4 nesten op een woning worden aangetast, dan zal een broedpaar moeten uitwijken. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende nestgelegenheid aanwezig blijft om het broedsucces van de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden.

Zowel het genoemde scenario, als het verwachte effect is worst-case. Alle andere scenario's zullen minder impact op het aantal aan te tasten verblijfplaatsen hebben. Omdat de particuliere compensatie reeds voldoende is, wordt een gemeentelijke compensatie niet noodzakelijk geacht.

Conclusie gierzwaluw en huismus
Het voorkomen van aantasting van legsel en het behoud van een ruim aanbod aan verblijfplaatsen geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

2. Toets aan de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis

Verwachte huidige staat van instandhouding
De gewone dwergvleermuis is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is vrij groot dat een willekeurige woning een functie heeft voor gewone dwergvleermuizen, voor zowel kraam- zomer- paar- als winterverblijfplaatsen van deze soort. Gewone dwergvleermuizen bewonen grondgebonden woningen in potentie jaarrond, en zullen enkel met aanhoudende koude periodes (< -4 graden) massaal overwinteren op bepaalde massa-winterlocaties, deze vallen echter buiten de scope van het pre-SMP omdat het type gebouw voor deze functie nooit in eigendom is van individuele particulieren. Het gaat daarbij namelijk om grote massieve (bakstenen) gebouwen, typische woonflats bijvoorbeeld.

De landelijke staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis is onbekend[13]. De trend en staat van instandhouding voor de gewone dwergvleermuis in de provincie Utrecht is eveneens onbekend, maar komt deze soort wel algemeen voor.

[13] Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019, Wageningen Universiteit, rapport 520728 (wur.nl)

In Nederland is de totale populatie gewone dwergvleermuizen geschat op 300.000 tot 600.000. Dit komt neer op een dichtheid van 9-18 dieren per km2. Deze aantallen zijn gebaseerd op schattingen. In de uitgevoerde berekeningen wordt uitgegaan van hogere dichtheden met een schatting van 800.000 dieren voor heel Nederland, omdat deze als veel reëler worden beoordeeld. In de provincie Utrecht komen op basis van deze dichtheid 35.651 gewone dwergvleermuizen voor. Deze zijn verdeeld over de woonkernen in de provincie Utrecht.

Kern Achterveld

In de kern Achterveld is modelmatig berekend dat naar verwachting 227 gewone dwergvleermuizen voorkomen. De 110 vrouwtjes splitsen zicht naar verwachting in twee kraamgroepen op. Elke kraamkolonie heeft maximaal 15 kraamverblijven in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 15 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de maximaal 30 kraamverblijven worden er maximaal 24 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 114 paarverblijven en 456 zomerverblijven in Achterveld met daarvan respectievelijk 91 paarverblijfplaatsen en 365 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten. Massa-overwinteringslocaties in particuliere grondgebonden woningen binnen de woonkern is echter met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten.

Kern Leusden

In de kern Leusden is modelmatig berekend dat naar verwachting 785 gewone dwergvleermuizen voorkomen. Naar verwachting zijn er 5 kraamkolonie aanwezig met maximaal 75 kraamverblijven in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 15 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 75 kraamverblijven worden er 58 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 392 paarverblijven en 1568 zomerverblijven in Leusden met daarvan respectievelijk 304 paarverblijfplaatsen en 1214 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten. Massa-overwinteringslocaties in particuliere grondgebonden woningen binnen de woonkern is echter met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten.

Gewone dwergvleermuis	**Populatie en kraamgroepen**		**Aantal verblijven in Leusden en Achterveld**			**Aantal verblijven in particuliere woningen**			**Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen als 20% wordt geïsoleerd**		**Blinde aantasting 5% tot er volledig inzicht is in de locaties van de kraamgroepen.**
Locatie	Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Kraamverblijven
Woonkern Achterveld	227	2	30	114	456	24	91	365	**18 (max. 22)**	**73 (max. 78)**	**1,5 (max. 2,7)**
Woonkern Leusden	785	5	75	392	1568	58	304	1214	**61 (max. 68)**	**243 (max. 257)**	**3,6 (max. 5,5)**

Verwachte en maximale ecologische aantasting

Als 5% van de te isoleren woningen in Achterveld in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er 1,5 (maar nooit meer dan 2,7) kraamverblijfplaatsen van de 30 kraamverblijfplaatsen worden vernield. Als 20% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 73 (maximaal 78) van de 365 zomer- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernield, en worden er mogelijk 18 (maximaal 22) van de 91 paarverblijven vernield. Daarnaast worden de gewone dwergvleermuizen verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Als 5% van de te isoleren woningen in Leusden in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er 3,6 (maar nooit meer dan 5,5) kraamverblijfplaatsen van de 75 kraamverblijfplaatsen worden vernield. Als 20% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 243 (maximaal 257) van de 1214 zomer- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernield, en worden er mogelijk 61 (maximaal 68) van de 392 paarverblijven vernield. Daarnaast worden de gewone dwergvleermuizen verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie
Om het opzettelijk doden van gewone dwergvleermuizen te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op gewone dwergvleermuizen zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat gewone dwergvleermuizen worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie
Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie tijdens milde winterdagen) te compenseren.

Zomer- en paarverblijven
De ingreep met het grootste effect op zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 1349 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoningen) 2698 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 4047 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 5396 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijven van de gewone dwergvleermuis betreft 425 (waarschijnlijk betreft het 395) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 546 verblijven. Elk verblijf wordt dan 5 tot 10 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen
Bovendien komt bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan verblijfplaatsen voor kleinere tot middelgrote (kraam)groepen van de gewone dwergvleermuis.

Gemeentelijke compensatie
Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Leusden een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie:
De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 31 maart 2022 verspreid over de woonkernen zes voorzieningen realiseren die kansrijk zijn als alternatieve kraamverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. Vier voorzieningen worden geplaatst in de kern van Leusden. Twee voorzieningen worden geplaatst in de kern van Achterveld.

Tweede fase compensatie:
Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd indien in de eerste fase kopwoning of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een compensatieplan wordt uiterlijk **1 september 2022** bij de provincie Utrecht ingediend.

Toets aan de gunstige referentiewaarde 1994/2014

In tegenstelling tot het compenseren van zomer- en paarverblijven, wordt bij het compenseren van het verlies van kraamverblijven niet gecompenseerd met een meervoudige compensatiefactor. Dit lijkt mogelijk onvoldoende te zijn. Daarnaast zijn kraamgroepen kritischer ten aanzien van het accepteren van alternatieve kraamverblijven en is het in gebruik nemen van een alternatief nog geen garantie dat de alternatieve voorziening even effectief is. Als laatste is bij de eerste fase compensatie, de locatie van het mogelijke verlies van een kraamverblijfplaats niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht, maar er kan een kraamseizoen voorbijgaan zonder dat een alternatieve voorziening binnen 200 meter beschikbaar is. De grote spouwverblijven bij particulieren zijn weliswaar in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, maar mogelijk te klein voor grote kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis. In de eerste fase meer compensatie eisen en op diverse locaties aanbieden, is echter niet zinnig. Om toch deze gemeentelijke compensatie te toetsen aan de staat van instandhouding is het volgende onderzocht:

Mocht onverhoopt geen van de aangeboden kraamvoorzieningen in gebruik worden genomen dan zou dat de populaties kunnen schaden. Daarom is ten aanzien van kraamverblijfplaatsen een nadere analyse uitgevoerd ten aanzien van de staat van instandhouding. De redeneerlijn is dat de populatie anno 2021 minus de maximale aantasting boven de gunstige referentiewaarden (1994/2014) dienen te blijven. Daarvoor wordt niet gerekend met de waarschijnlijke aantasting maar met de maximale aantasting. De referentiewaarden van 1994, die vertaald zijn naar de provincie Utrecht worden binnen de pre-SMP methodiek gezien als de 'norm' die de absolute ondergrens vormt. In de pre-SMP methodiek wordt een reële inschatting gemaakt van de populatie anno 2021. Op basis van beide populatie inschattingen (1994 en 2021) kan eenvoudig worden berekend hoeveel verblijfplaatsen er nu zijn, hoeveel er minimaal nodig zijn voor een gunstige staat van instandhouding en dus hoeveel plekken maximaal verloren mogen gaan zonder dat de staat van instandhouding in het geding komt (aantal 2021 - aantal 1994 = maximale aantasting). Dit is een absolute ondergrens, en nadrukkelijk niet een wenselijke grens die wij als bevoegd gezag nastreven. Het is echter wel de enige norm die voor handen is om de staat van instandhouding in wettelijke zin te toetsen.

Als de gunstige referentiewaarden worden door vertaald, naar de gemeente Leusden, dan is een populatie van 747 gewone dwergvleermuizen de minimale populatieomvang, met drie kraamkolonies in Leusden en 1 in Achterveld. Ervan uitgaande dat deze kraamkolonies allemaal 10 essentiële verblijven in het netwerk nodig hebben, zijn in Leusden ten minste 33 kraamverblijfplaatsen, en in Achterveld 10 kraamverblijfplaatsen nodig. In Leusden blijven er na een maximale worst-case aantasting van 6 (5,5) kraamverblijfplaatsen van de 75 er minimaal 69 over. Dit is meer dan de gunstige referentiewaarde. In Achterveld blijven er, na een worst-case aantasting van 3 (2,7) kraamverblijfplaatsen, 27 kraamverblijfplaatsen behouden en dit is meer dan de benodigde 10 kraamverblijfplaatsen.

Als we per woonkern berekenen wat het mogelijke maximale verlies aan verblijfplaatsen is, uitgaande van de populatie inschatting 2021, dan blijven ruim voldoende verblijfplaatsen over voor de populatie zoals die in 1994 in ingesteld als gewenste minimale populatie.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van gewone dwergvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijven. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor kleinere (en middelgrote) kraamgroepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 5% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-onderzoek direct dient te starten. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis door het isoleren van 1349 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Leusden conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

3. Toets aan de staat van instandhouding van de laatvlieger

Verwachte huidige staat van instandhouding
De laatvlieger is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is redelijk dat er een willekeurige woning een functie heeft voor laatvlieger, hoewel de kans op gewone dwergvleermuizen aanzienlijk groter is door de grotere dichtheden van deze soort en de minder kritische eisen aan verblijfplaatsen. Laatvliegers bewonen grondgebonden woningen in potentie jaarrond en hebben in woningen zowel kraam- zomer-, paar en winterverblijfplaatsen. Er is weinig bekend over de aantalsontwikkeling van deze soort en daarnaast laat de soort een negatieve populatietrend zien.

Kern Achterveld
In de kern Achterveld is modelmatig berekend dat naar verwachting 38 laatvliegers voorkomen. Naar verwachting is 1 kraamkolonie aanwezig met maximaal 9 kraamverblijven in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 9 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 9 kraamverblijven worden er 7 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 19 paarverblijven en 76 zomerverblijven in Achterveld met daarvan respectievelijk 15 paarverblijfplaatsen en 61 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten.

Kern Leusden
In de kern Leusden is modelmatig berekend dat naar verwachting 131 laatvliegers voorkomen. Naar verwachting zijn er 3 kraamkolonies aanwezig met maximaal 9 kraamverblijven in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 9 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 27 kraamverblijven worden er 21 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 65 paarverblijven en 260 zomerverblijven in Leusden met daarvan respectievelijk 50 paarverblijfplaatsen en 201 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten.

Laatvlieger	**Populatie en kraamgroepen**		**Aantal verblijven in Leusden en Achterveld**			**Aantal verblijven in particuliere woningen**			**Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen als 20% wordt geïsoleerd**		**Blinde aantasting 5% tot er volledig inzicht is in de locaties van de kraamgroepen.**
Locatie	Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven #x9	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Kraamverblijven
Woonkern Achterveld	38	1,0	9	19	76	7	15	61	**3 (max 5)**	**12 (max 15)**	**0,5 (max. 1,1)**
Woonkern Leusden	131	2,6	27	65	260	21	50	201	**10 (max 13)**	**40 (max. 46)**	**1,3 (max 2,4)**

Verwachte ecologische aantasting laatvlieger:
Als 5% van de te isoleren woningen in Achterveld in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er 0,5 (maar nooit meer dan 1) kraamverblijfplaats van de 9 kraamverblijfplaatsen wordt vernield. Als 20% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 12 (max 15) van de 76 zomer- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernield, en worden er mogelijk 3 (max 5) van de 19 paarverblijfplaatsen vernield. Daarnaast kunnen de laatvliegers worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Als 5% van de te isoleren woningen in Leusden in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er 1,3 (maar nooit meer dan 2,4) kraamverblijfplaatsen van de 27 kraamverblijfplaatsen worden vernield. Als 20% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 40 (max. 46) van de 260 zomer- en winterverblijfplaatsen van de laatvlieger vernield, en worden er mogelijk 10 (max. 13) van de 65 paarverblijfplaatsen vernield. Daarnaast worden de laatvliegers verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie
Om het opzettelijk doden van de laatvlieger te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op laatvliegers zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat laatvliegers worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie
Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de laatvlieger. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie tijdens milde winterdagen) te compenseren.

Zomer- en paarverblijven
De ingreep met het grootste effect op zomer- en paarverblijfplaatsen van laatvliegers is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 1349 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoningen) 2698 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 4047 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 5396 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijven van de laatvlieger betreft 80 (waarschijnlijk betreft het 65) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 546 verblijven. Elk verblijf wordt dan 5 tot 10 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen
Bovendien komt bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze grotere vleermuissoort.

Gemeentelijke compensatie
Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Leusden een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie:
De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 31 maart 2022, verspreid over de woonkernen, drie voorzieningen realiseren die kansrijk zijn als alternatief kraamverblijf voor de laatvlieger. Twee voorzieningen worden geplaatst in de kern van Leusden. Eén voorziening wordt geplaatst in de kern van Achterveld.

Tweede fase compensatie:
Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van de laatvlieger wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd, indien in de eerste fase kopwoning of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd, en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een compensatieplan wordt uiterlijk 1 september 2022 bij de provincie Utrecht ingediend.

Toets aan de gunstige referentiewaarde 1994/2014
In tegenstelling tot het compenseren van zomer- en paarverblijven, wordt bij het compenseren van het verlies van kraamverblijven niet gecompenseerd met een meervoudige compensatiefactor. Dit lijkt mogelijk onvoldoende te zijn. Daarnaast zijn kraamgroepen van de laatvlieger kritisch ten aanzien van het accepteren van alternatieven, en is het in gebruik nemen van een alternatief nog geen garantie dat de alternatieve voorziening even effectief is. Er zijn ten aanzien van laatvliegers nog geen kraamvoorzieningen beschikbaar die bewezen effectief mogen worden geacht. Als laatste is bij de eerste fase compensatie de locatie van het mogelijke verlies van een kraamplek niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht, maar er kan een kraamseizoen voorbijgaan zonder dat een alternatieve voorziening binnen 200 meter beschikbaar is. De grote spouwverblijven bij particulieren zijn weliswaar in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, maar mogelijk te klein voor kraamgroepen van de laatvlieger. In de eerste fase meer compensatie eisen, en op diverse locaties aanbieden, is echter niet zinnig. Om toch deze gemeentelijke compensatie te toetsen aan de staat van instandhouding is het volgende onderzocht:

Mocht onverhoopt geen van de aangeboden kraamvoorzieningen in gebruik worden genomen dan zou dat de populaties kunnen schaden. Daarom is ten aanzien van kraamverblijfplaatsen een nadere analyse uitgevoerd ten aanzien van de staat van instandhouding. De redeneerlijn is dat de populatie anno 2021 minus de maximale aantasting boven de gunstige referentiewaarden (1994/2014) dienen te blijven. Daarvoor wordt niet gerekend met de waarschijnlijke aantasting maar met de maximale aantasting. De referentiewaarden van 1994, die vertaald zijn naar de provincie Utrecht worden binnen de pre-SMP methodiek gezien als de 'norm' die de absolute ondergrens vormt. In de pre-SMP methodiek wordt een reële inschatting gemaakt van de populatie anno 2021. Op basis van beide populatie inschattingen (1994 en 2021) kan eenvoudig worden berekend hoeveel verblijfplaatsen er nu zijn, hoeveel er minimaal nodig zijn voor een gunstige staat van instandhouding en dus hoeveel plekken maximaal verloren mogen gaan zonder dat de staat van instandhouding in het geding komt (aantal 2021 - aantal 1994 = maximale aantasting). Dit is een absolute ondergrens, en nadrukkelijk niet een wenselijke grens die wij als bevoegd gezag nastreven. Het is echter wel de enige norm die voor handen om de staat van instandhouding in wettelijke zin te toetsen.

Als de gunstige referentiewaarden worden door vertaald naar de gemeente Leusden dan is een populatie van 41 laatvliegers de minimale populatieomvang, met een kraamkolonie in Leusden en één in Achterveld. Ervan uitgaande dat deze kraamkolonies allemaal 6 essentiële verblijven in het netwerk nodig hebben, zijn in Leusden ten minste 6 kraamverblijfplaatsen, en in Achterveld 6 kraamverblijfplaatsen nodig. In Leusden blijven er van de 27 kraamverblijfplaatsen na een maximale aantasting ten minste 24 behouden. In Achterveld blijven er van de 9 kraamverblijfplaatsen in 2021, na een maximale aantasting tijdens het pre-SMP nog 8 behouden. Dit is meer dan de gunstige referentiewaarde.

Als we per woonkern berekenen wat het mogelijke maximale verlies aan verblijfplaatsen is uitgaande van de populatie inschatting 2021 dan blijven ruim voldoende verblijfplaatsen over voor de populatie zoals die in 1994 in ingesteld als gewenste populatie.

Conclusie
Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van laatvliegers zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijven. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 5% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-onderzoek direct dient te starten. Onder de pre-SMP periode zal mogelijk een kraamplek van de laatvlieger verdwijnen maar de kans op het aantasten van een heel netwerk wordt nihil geacht. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de laatvlieger door het isoleren van 1349 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Leusden conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

4. Toets aan de staat van instandhouding van de baardvleermuis

Verwachtte huidige staat van instandhouding

De baardvleermuis is vrij schaars verspreid in Nederland en het exacte voorkomen van deze soort is vrij onzeker. De meeste waarnemingen zijn bekend uit wintertellingen. Vast staat dat in het buitengebied en langs de randen van (dorps)kernen verblijfplaatsen zijn. Baardvleermuizen verlaten de zomerkwartieren vanaf half juli en zijn in het najaar en in de winter dus niet te vinden in particuliere woningen. Werkzaamheden aan daken kunnen negatieve invloed hebben op baardvleermuizen.

De uitgevoerde populatieberekening geeft een totaal van 1456 dieren in de provincie Utrecht. Voor baardvleermuizen komt het erop neer dat er erg weinig dieren (naar verwachting 41) voor zullen komen in Leusden en Achterveld. De baardvleermuis staat bekend als zeldzaam in Nederland. De kans dat er daadwerkelijk schade plaatsvindt aan populaties baardvleermuizen in de provincie Utrecht door werkzaamheden binnen de scope van dit project wordt ingeschat als minimaal door de lage dichtheden.

In de kern Leusden en Achterveld is modelmatig berekend dat naar verwachting 41 baardvleermuizen voorkomen. Naar verwachting zijn er 2 kraamkolonies aanwezig met, per kraamgroep, maximaal 9 kraamverblijfplaatsen in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 9 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 18 kraamverblijfplaatsen worden er 14 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 83 zomerverblijfplaatsen in Leusden en Achterveld met daarvan 64 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Paarverblijfplaatsen worden niet verwacht in woningen. Baardvleermuizen zijn in het najaar en in de winter nagenoeg niet aanwezig in spouwen en in daken.

Baardvleermuis	**Populatie en kraamgroepen**		**Aantal verblijven in Leusden en Achterveld**		**Aantal verblijven in particuliere woningen**		**Aantal zomerverblijven in de pre-SMP woningen als 20% van de woningen wordt geïsoleerd**	**Blinde aantasting 5% tot er volledig inzicht is in de locaties van de kraamgroepen.**
Locatie	Totale populatie	Kraamgroepen	kraamverblijven #x9	zomerverblijven # mannen x 4	kraamverblijven	zomerverblijven	**zomerverblijven**	**kraamverblijven**
Totaal	41	2	18	83	14	64	**13 (max. 16)**	**0,9 (max 1,8)**

Verwachte en maximale ecologische aantasting baardvleermuis

Als 5% van de te isoleren woningen in Leusden en Achterveld in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er 0,9 (maar nooit meer dan 1,8) kraamverblijfplaats van de 18 kraamverblijfplaatsen wordt vernield. Als 20% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 13 (maximaal 16) van de 83 zomerverblijfplaatsen van de baardvleermuis vernield. Daarnaast worden de baardvleermuizen verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van de baardvleermuis te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op baardvleermuizen zijn in de kraamperiode niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat baardvleermuizen worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de baardvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomerverblijfplaatsen te compenseren.

Zomerverblijfplaatsen
De ingreep met het grootste effect op zomerverblijfplaatsen van baardvleermuizen is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 1349 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoningen) 2698 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 4047 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 5396 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomerverblijfplaatsen van de baardvleermuis betreft 16 (waarschijnlijk betreft het 13) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 546 verblijven. Elk verblijf wordt dan 5 tot 10 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen
Bovendien komt bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze vleermuissoort. De grote spouwverblijven zijn groot genoeg voor een kraamgroep van de baardvleermuizen en hun jongen. Een gemeentelijke taakstelling is niet noodzakelijk maar wordt door de gemeente Leusden wel voorgesteld.

Gemeentelijke compensatie
Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Leusden een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie:
De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 31 maart 2022, een voorziening plaatsen aan de rand van de kern van Leusden.

Tweede fase compensatie:
Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van de laatvlieger wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd indien in de eerste fase kopwoning of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd, en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een compensatieplan wordt uiterlijk 1 september 2022 bij de provincie Utrecht ingediend.

Er zijn ten aanzien van baardvleermuizen nog geen kraamvoorzieningen beschikbaar die bewezen effectief mogen worden geacht, al wordt de Waveka-kast met meerdere compartimenten op een toegankelijke zolder, aan de rand van de woonkern Leusden, wel kansrijk bevonden. In de eerste fase compensatie is echter de locatie van het mogelijke verlies van een kraamplek niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. Zeker als slechts één alternatieve voorziening wordt aangeboden, is de kans op ingebruikname door de kraamgroep uiterst beperkt. De grote spouwverblijven bij particulieren zijn echter wel in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, en kunnen het netwerk van de baardvleermuis tijdens de eerste fase goed ondersteunen. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht. Omdat de eerste fase in de gemeente Leusden zo kort duurt, en het gebiedsdekkende onderzoek naar de kraamgroepen in juli 2022 reeds wordt afgerond wordt meer compensatie niet noodzakelijk geacht.

Conclusie
Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van baardvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomerverblijfplaatsen. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 5% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-onderzoek direct dient te starten. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de baardvleermuis door het isoleren van 1349 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Leusden conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

5. Toets aan de staat van instandhouding van de gewone grootoorvleermuis

Verwachtte huidige staat van instandhouding

De gewone grootoorvleermuis is vrij algemeen verspreid in de provincie Utrecht. Bij dakisolatie waarbij de buitenschil wordt aangetast is er risico op het vernietigen van verblijfplaatsen. Ook bij interne isolatie van oudere gebouwen (<1920) met open zolders is hier kans op doordat het open karakter van de zolder verloren gaat. Gewone grootoorvleermuizen verlaten de zomerverblijfplaatsen vanaf augustus en zijn in het late najaar en in de winter dus niet te vinden in woningen.
De totale populatie van de gewone grootoorvleermuis in de provincie Utrecht is geschat op 2466 exemplaren. Hiervan zal de helft in holtes van bomen verblijven en het grootste deel van de gebouwbewonende dieren op zolders van kerken, kastelen en andere oude gebouwen met open zolders. De 2466 gewone grootoorvleermuizen zijn verdeeld over de woonkernen in de provincie Utrecht.

In de kernen Leusden en Achterveld is modelmatig berekend dat naar verwachting 49 gewone grootoorvleermuizen voorkomen. Naar verwachting zijn er 2 kraamkolonies aanwezig met, per kraamgroep, maximaal 9 kraamverblijfplaatsen in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle 9 essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 18 kraamverblijfplaatsen worden er 14 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 24 paarverblijfplaatsen en 97 zomerverblijfplaatsen in Leusden met daarvan respectievelijk 19 paarverblijfplaatsen en 75 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. In de winter verblijven gewone grootoorvleermuizen niet in woningen.

Gewone grootoorvleermuis	**Populatie en kraamgroepen**		**Aantal verblijven in Leusden en Achterveld**			**Aantal verblijven in particuliere woningen**			**Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen als 20% wordt geïsoleerd**		**Blinde aantasting 5% tot er volledig inzicht is in de locaties van de kraamgroepen.**
Locatie	Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven #x9	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Kraamverblijven
Totaal	49	1,4	18	24	97	14	19	75	4 (max. 6)	15 (max. 19)	0,9 (maximaal 1,8)

Verwachte ecologische aantasting gewone grootoorvleermuis

Als 5% van de te isoleren woningen in Leusden en Achterveld in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er 0,9 (maar nooit meer dan 1,8) kraamverblijfplaats van de 18 kraamverblijfplaatsen wordt vernield. Dit gaat er zekerheidshalve van uit dat alle kraamverblijven in woningen zitten, terwijl de helft van de kraamgroepen in bomen verblijft. Als 20% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 15 van de 75 zomerverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis vernield en worden er mogelijk 4 van de 24 paarverblijven vernield. Daarnaast kan de gewone grootoorvleermuizen mogelijk verstoord en incidenteel gedood worden door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie
Om het opzettelijk doden van de gewone grootoorvleermuis te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op gewone grootoorvleermuizen zijn in de kraamperiode niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijke schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat gewone grootoorvleermuizen worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie
Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen te compenseren.

Zomer- en paarverblijfplaatsen
De ingreep met het grootste effect op zomerverblijfplaatsen van gewone grootoorvleermuizen is in mindere mate het isoleren van spouwmuren maar vooral het isoleren van daken. Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 1349 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van een tussenwoningen) 2698 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning) 4047 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan zelfs 5396 spouwverblijven gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

1. Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis betreft 25 (waarschijnlijk betreft het 19) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 546 verblijven. Elk verblijf wordt dan 5 tot 10 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.
2. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.
3. Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen
Bovendien komt bij elke te isoleren kopgevel een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze vleermuissoort. De grote spouwverblijven zijn groot genoeg voor een kraamgroep van de gewone grootoorvleermuizen en hun jongen. Een gemeentelijke taakstelling is niet noodzakelijk maar wordt door de gemeente Leusden wel voorgesteld.

Gemeentelijke compensatie
Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Leusden een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie:
De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 31 maart 2022 één voorziening realiseren die kansrijk is als alternatief kraamverblijf voor de gewone grootoorvleermuis.

Tweede fase compensatie:
Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van de laatvlieger wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd indien in de eerste fase kopwoning of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een compensatieplan wordt uiterlijk 1 september 2022 bij de provincie Utrecht ingediend.

Er zijn ten aanzien van gewone grootoorvleermuizen nog geen kraamvoorzieningen beschikbaar die bewezen effectief mogen worden geacht, al wordt de Waveka-kast met meerdere compartimenten op een toegankelijke zolder, aan de rand van de woonkern Leusden, wel kansrijk gevonden. In de eerste fase compensatie is echter de locatie van het mogelijke verlies van een kraamplek niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. Zeker als slechts één alternatieve voorziening wordt aangeboden, is de kans op ingebruikname door de kraamgroep uiterst beperkt.

De grote spouwverblijven bij particulieren zijn echter wel in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, en kunnen het netwerk van de gewone grootoorvleermuizen tijdens de eerste fase goed ondersteunen. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht. Omdat de eerste fase in de gemeente Leusden zo kort duurt, de kans op het aantasten van het netwerk van kraamverblijven van de gewone grootoorvleermuis zo klein is, en er een ruim aanbod komt van en het gebiedsdekkende onderzoek naar de kraamgroepen in juli 2022 reeds wordt afgerond wordt meer compensatie niet noodzakelijk geacht.

Conclusie
Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van gewone grootoorvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 5% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-onderzoek direct dient te starten. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de gewone grootoorvleermuis door het isoleren van 1349 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Leusden conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

6. Toets aan de staat van instandhouding van de kleine dwergvleermuis
De kleine dwergvleermuis is slechts recent als separate soort opgesplitst van de gewone dwergvleermuis. Waarnemingen komen verspreid over geheel Nederland voor. Kolonies van kleine dwergvleermuizen zijn in Nederland zeldzaam, slechts één kolonie is bekend in een appartementencomplex in Wassenaar (400+ dieren, Zuid-Holland (Stichting zoogdierwerkgroep Zuid-Holland, 2020)). De soort is in Nederland niet als voortplantende populatie opgenomen op de rode lijst. In het buitenland is de kleine dwergvleermuis bekend grote (400+) kolonies te hebben en ook vaker voor overlast (geur) te zorgen.

De kleine dwergvleermuis komt rondom de stad Utrecht voor, er zijn steeds meer waarnemingen van foeragerende dieren (voornamelijk via NET-VTT). In de gemeente Leusden wordt de aanwezigheid van kraamkolonies van de kleine dwergvleermuis als onwaarschijnlijk beoordeeld, maar verblijfplaatsen zijn nooit geheel uit te sluiten. Als deze soort al voorkomen in Leusden, dan zullen de dichtheden erg laag zijn. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soort worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. Ook worden op alle kopgevels bij de nok grotere ruimtes uitgespaard waar (kleine) kraamgroepen in kunnen verblijven. Bovendien wordt het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd begrensd tot 20%.

Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruimtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

7. Toets aan de staat van instandhouding van de meervleermuis
De meervleermuis is vrij algemeen rondom de gemeentes in het veenweidegebied. De plaatsen waar de kraamgroepen verblijven zijn redelijk bekend: Kamerik (Woerden), Vinkeveen (Ronde Venen) en Westbroek (De Bilt). Mannengroepen komen potentieel voor rondom dit gebied en langs de migratieroutes (grote wateren) in lagere aantallen, waarbij alle groepen bebouwing < 2.000 meter van deze grote wateren zijn meegerekend. Meervleermuizen verlaten de kraamverblijfplaatsen vanaf begin juli en trekken dan richting zuid of oost via grotere wateren richting de overwinteringsgebieden. Langs deze routes hebben de mannen hun paarverblijfplaatsen. In de winter zijn meervleermuizen niet te vinden in woningen.

Het geschatte aantal meervleermuizen is ongeveer 850 dieren in de provincie Utrecht. De locatie van de kraamgroepen zijn grotendeels in beeld. Buiten het veenweidegebied is de kans op meervleermuizen klein. De kans dat er daadwerkelijk in de gemeente Leusden schade plaatsvindt aan populaties meervleermuizen in de provincie Utrecht door werkzaamheden binnen de scope van dit project wordt ingeschat als minimaal door de lage dichtheden, en de reeds in beeld zijnde kraamgroepen die niet in de omgeving van Leusden voorkomen. Als deze soort al voorkomen in Leusden, dan zullen de dichtheden erg laag zijn. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soort worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Per particuliere woning worden uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven. De worstcase-aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 20%. Ondanks dat de kans op een negatief effect op de meervleermuis beperkt is, dient de particuliere verduurzaming plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruimtes, plus de gemeentelijke taakstelling geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

8. *Toets aan de staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis*
De ruige dwergvleermuis is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is vrij groot dat een willekeurige woning een functie heeft voor ruige dwergvleermuizen, zowel zomer- als paar- en winterverblijfplaatsen. De ruige dwergvleermuis is weinig kritisch wat betreft de keuze en inname van verblijfplaatsen. De populatie ruige dwergvleermuizen in Nederland bestaat in de gebouwde omgeving slechts uit mannetjes. Gedurende het najaar passeren de migrerende vrouwtjes (en jonge mannetjes) vanuit het voortplantingsgebied ons land. De voortplantende populatie is dus voor een groot deel afhankelijk van de voortplantingsgebieden in Noordoost Europa. Het is moeilijk in te schatten hoe groot de populatie ruige dwergvleermuizen is en de aantallen kunnen wisselen per seizoen. De mannetjes in Utrecht concentreren zich vooral rond die migratiestromen en zijn naar verwachting in wisselende dichtheden aanwezig. Een dichtheid kan daarom voor Leusden daarom niet worden berekenen. Ruige dwergvleermuizen zijn niet kritisch wat betreft het innemen van paarverblijfplaatsen of winterverblijfplaatsen. Meer dan de helft van de dieren zoekt zijn toevlucht in bomen. Er bestaat een kans dat zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen worden vernield, exemplaren worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Ruige dwergvleermuizen zijn in het algemeen niet kritisch wat betreft het innemen van paarverblijfplaatsen of winterverblijfplaatsen. Meer dan de helft van de dieren zoekt zijn toevlucht in bomen en/of kasten.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. De worstcase-aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 20%.

Het voorkomen van doden en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruimtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

9. Toets aan de staat van instandhouding van de tweekleurige vleermuis in Utrecht
De landelijke voortplantende populatie tweekleurige vleermuizen is gezet op 100 individuen (Norren et al. 2020). De kraamgroep die bekend is uit Maassenbroek bestaat ongeveer uit de helft van dit aantal. Mannelijke dieren in de paartijd zijn nog maar zelden in Nederland aangetroffen en het is onduidelijk of er mannen in Nederland jaarrond aanwezig zijn. De tweekleurige vleermuis is in de provincie Utrecht vrij zeldzaam. In de gemeente Leusden wordt de aanwezigheid van kraamkolonies van de tweekleurige vleermuis als onwaarschijnlijk beoordeeld, maar verblijfplaatsen zijn nooit geheel uit te sluiten. Als deze soort al voorkomen in Leusden, dan zullen de dichtheden erg laag zijn. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soort worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- (en paar) verblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven.

Ook worden op alle kopgevels bij de nok grotere ruimtes uitgespaard waar (kleine) kraamgroepen in kunnen verblijven. De worstcase-aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 20%.

Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruimtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

Bijlage 5: Methodiek van het “Natuurvriendelijk isoleren”

PROVINCIE :: UTRECHT

HANDREIKING

DE METHODIEK VAN HET NATUURVRIENDELIJK ISOLEREN

DE METHODIEK VAN HET NATUURVRIENDELIJK ISOLEREN

SPELREGELS BEHOREND BIJ EEN

GEBIEDSGERICHTE ONTHEFFING

OP GROND VAN EEN

PRE-SOORTENMANAGEMENTPLAN

IN GEVAL VAN:

- DAKISOLATIE
- SPOUWMUURISOLATIE
- BORSTWERINGISOLATIE
- BINNENMUURISOLATIE
- BUITENMUURISOLATIE
- PLAATSEN ZONNEPANLEN

VAN PARTICULIERE GRONDGEBONDEN WONINGEN

7 februari 2022

Omslagfoto: Wiegert Steen

Uitgave: Provincie Utrecht

INHOUDSOPGAVE **PAGINA**

Definities 3

Factsheet 1 · Spelregels bij dakisolatie binnenzijde 4

Factsheet 2 · Spelregels bij dakisolatie buitenzijde 5

Factsheet 3 · Spelregels bij spouwmuurisolatie 6

Factsheet 4 · Spelregels bij isolatie borstweringen 9

Factsheet 5 · Spelregels bij binnenmuurisolatie 11

Factsheet 6 · Spelregels bi buitenmuurisolatie 12

Factsheet 7 · Spelregels bij het plaatsen van zonnepanelen 13

Overzicht compensatietaakstelling 14

Het meldingssysteem 15

Overzicht meldingsplicht en trainingsplicht 17

DEFINITIES	
Isolatie van spouwmuur:	Het vullen van de bestaande spouw door het inspuiten van isolatiematerialen. Het afdichten van kieren of gaten in de muur of bij kozijnen valt hier ook onder.
Isolatie van borstweringen:	Isoleren van de holle ruimte tussen (betonnen of houten) plaatmateriaal en binnenmuur.
Binnendakisolatie	Het isoleren van pannendaken aan de binnenzijde door aan het dakbeschot isolatiemateriaal te bevestigen waarna de binnenwand-afwerking eroverheen wordt geplaatst. De dakpannen mogen niet beroerd worden. Ook een ruimte vullen tussen dakbeschot en binnenwandafwerking met gespoten isolatiemateriaal is niet toegestaan in de pre-SMP methodiek.
Buitendakisolatie	Dakisolatie door het verwijderen van dakpannen, het bevestigen van isolatieplaten op het dak en het vervolgens plaatsen van regels en pannen. Het spuiten van isolatieschuim onder de pannen is niet toegestaan.
Binnenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de binnenzijde van de woning
Buitenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de buitenzijde van de woning
Tussenwoning	Een woning waar doorgaans twee gevels worden gedeeld met de aangrenzende woningen. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee. Bij een tussenwoning worden dan maximaal twee gevels geïsoleerd.
Hoekwoning	Een woning waar doorgaans één gevel wordt gedeeld met een aangrenzende woning en is vergelijkbaar met een twee-onder-één-kapwoning'. Hier zijn in de regel drie te isoleren gevels aanwezig. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee.
Vrijstaande woning	Woning heeft vier eigen gevels zonder deze te delen met een aangrenzende woning. Woningen die geschakeld zijn door het delen van gevels, van maximaal 1 bouwlaag (bijvoorbeeld garages) vallen onder vrijstaand woning.
Lage woning:	Woning lager dan 'twee bouwlagen met vliering'

Geschikte vogelvoorziening:

- Compartiment-binnenmaten: minimaal 30 cm breed, 13 cm diep en 13 cm hoog.
- Opening: 65 cm breed en 3 cm hoog, en niet hoger dan 2 cm boven de bodem.
- Levensduur van minimaal 15 jaar.
- Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 3 meter hoogte.
- Hangt zo veel mogelijk beschut tegen zon en regen.
- Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- Hangt op minimaal 50 cm afstand van de andere vogelkast.
- Invliegopeningen van een kast met meerdere compartimenten moet op verschillende oriëntaties.

Geschikte vleermuiskast:

- Buitenformaat van de kast: minimaal 30 cm bij 25 cm.
- De kast heeft minimaal twee lagen / compartimenten.
- Levensduur van minimaal 15 jaar.
- Bij voorkeur licht van kleur. Donkere kasten alleen plaatsen op plekken waar de kasten vrij zijn van zonbeschijning.
- Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 4 meter hoogte.
- Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- Niet beschenen door kunstlicht.
- Hangt niet vlak bij een raam of een deur.
- Is de gevel heel glad, zorg dan voor een vleermuiskast die een landingsplaats heeft.

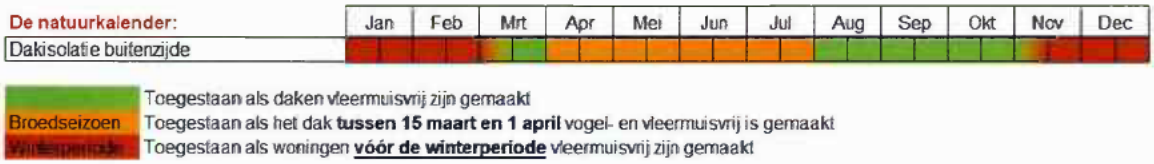
FACTSHEET 1 - SPELREGELS DAKISOLATIE BINNENZIJDE

DAKISOLATIE BINNENZIJDE - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
1a	Bij binnendakisolatie mag het dak aan de buitenzijde niet worden beroerd.
1b	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de isolatie. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het isoleren aan de melding foto's van de particuliere compensatie toe, indien dat '1G' van toepassing was.
1c	Binnendakisolatie kan jaarrond plaatsvinden, als het dakbeschot niet passeerbaar is voor vogels en vleermuizen.
Zijn er mogelijkheden voor vogels en vleermuizen om langs het dakbeschot in de zolder te komen? Dan gelden de volgende aanvullende verplichtingen:	
1d	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 april en 1 augustus? Vraag een ecoloog de woning te bezoeken om te bezien of er geen vogels of vleermuizen worden ingesloten.
1e	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 augustus tot 1 april vraag dan bewoners of er vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes op zolder liggen. Zijn er geen vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, dan kan de isolatie plaatsvinden. Wees wel alert op weggekropen vleermuizen. Treft u alsnog een vleermuis aan, wacht dan tot de vleermuis uit eigen beweging vertrekt. Zijn er wel vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, laat dan voorafgaand aan de werkzaamheden een ecoloog de zolder controleren op weggekropen vleermuizen.

DAKISOLATIE BINNENZIJDE - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
1f	Was het dakbeschot niet passeerbaar voor vogels en vleermuizen, dan geldt geen compensatieverplichting.
1g	Was het dakbeschot wel passeerbaar voor vogels of vleermuizen, dan gelden de volgende verplichtingen:
1h	Blijft er voor vleermuizen een luchtspouw met openingen via open stootvoegen of via het dak van 20 x 50 mm, dan is geen vleermuiscompensatie nodig. Plaats enkel twee vogelvoorzieningen per woning.
1i	Is de spouw niet meer beschikbaar, plaats dan twee vleermuiskasten en twee vogelvoorzieningen.
1j	Wordt ook de spouw geïsoleerd, plaats dan de gebruikelijke compensatie zoals die verplicht wordt gesteld bij spouwmuurisolatie. Plaats aanvullend twee vogelvoorzieningen tenzij er reeds vogelvoorzieningen verplicht waren. In dat geval is aanvullende compensatie niet nodig.
1k	De eisen aan een geschikte vleermuiskast en een vogelvoorziening staan bij de definities.

FACTSHEET 2 - SPELREGELS DAKISOLATIE BUITENZIJDE

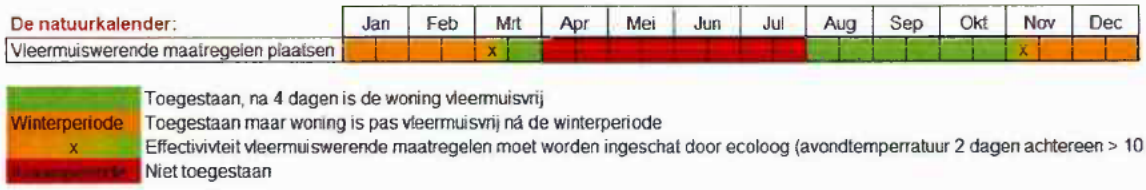
DAKISOLATIE BUITENZIJDE - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
2a	Het vrijmaken van woningen van vleermuizen en vogels moeten onder begeleiding van een ecoloog. Daarvoor geldt een natuurkalender.
2b	Is de woning tijdig natuurvrij, conform de natuurkalender, dan mogen de werkzaamheden het hele jaar plaatsvinden.
2c	De uitvoerder voorkomt dat de spouw onder invloed van het weer komt te staan, zonder vleermuizen te belemmeren in of uit te kunnen vliegen.
2d	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.

DAKISOLATIE BUITENZIJDE - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
2e	Nesten van vogels en vleermuizen die mogelijk verdwijnen moeten door de particulier gecompenseerd worden. Hierin zijn twee opties:
2f	Optie 1: Het dak moet na de dakisolatie toegankelijk zijn voor vleermuizen en vogels door hen toegangen onder de pannen te bieden van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Plaats onder deze daken geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpan. De toegang tot het dak aan de zijkant moet lopen via de gevelpannen of de windveer en aan de onderkant via de daklijst of de muurplaat. Daken met een hellingshoek van meer dan 60% kunnen als toegang ook vleermuispannen of gierzwaluwpannen gebruikt worden. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen moet minimaal 35 mm zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt om vogels en vleermuizen grip te geven. Bij deze werkzaamheden is het verplicht altijd een ecologisch deskundige in te schakelen.
2g	Optie 2: Is het toegankelijk houden van het dak om technische redenen niet mogelijk plaats dan vier vogelvoorzieningen aan de schaduwzijde. Het inbouwen van vier voorzieningen in daklijsten is ook toegestaan. Is de spouw niet (meer) toegankelijk voor vleermuizen plaats dan aanvullend een vleermuiskast *per gevel*. Wordt ook de spouw geïsoleerd dan geldt, dat per woning in totaal vier vogelvoorzieningen moeten worden opgehangen en op de gevels waar nog geen spouwverblijf verplicht was, moet een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm worden toegevoegd.
2h	De eisen aan een geschikte vleermuiskast en/of een geschikte vogelvoorziening staan bij de definities.

FACTSHEET 3 - SPELREGELS SPOUWMUURISOLATIE

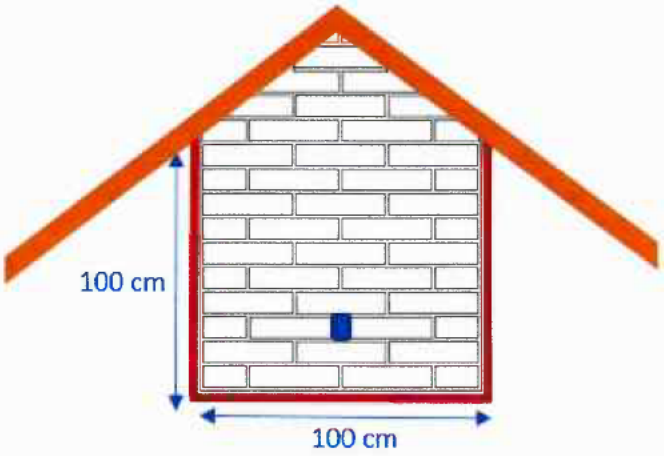
SPOUWISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
3a	Maak ***alle spouwen altijd*** natuurvrij voordat u start met de spouwmuurisolatie. Alleen als er geen openingen zijn bij het dak, via stootvoegen of kozijnen kunnen vleermuizen worden uitgesloten. Het isoleren van spouwmuren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.
3b	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
3c	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.
3d	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training 'natuurvrij maken' is gevolgd. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: 1. bewijs van deelname training "natuurvriendelijk isoleren', 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
3e	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
3f	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden geïsoleerd. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kan worden geïsoleerd zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

SPOUWISOLATIE- VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
3g	Is de spouw minder dan 8 cm diep, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels, maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3h	Is de spouw dieper dan 8 cm maar is de spouw niet toegankelijk via openingen van 2 cm breed, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3i	Is de spouw dieper dan 8 cm en toegankelijk voor vogels, dan geldt wel een compensatieverplichting ten aanzien van vogels én ten aanzien van vleermuizen.

Compensatieverplichting vogels:	
3j	Plaats per woning twee vogelvoorzieningen. Het plaatsen van de twee vogelvoorzieningen mag geheel achterwege worden gelaten als de bovenzijde van de spouw open is en blijft (en voor vogels toegankelijk is via de dakranden) en de spouw tot 10 cm onder de rand wordt gevuld. Zo blijft er ruimte om boven op de spouw te kunnen broeden.
Compensatievereisten vleermuizen:	
3k	Maak bij tussenwoningen per gevel een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm. Kan om technische redenen geen klein spouwverblijf worden gerealiseerd, dan mag dit worden vervangen voor een vleermuiskast, zolang het aantal voorzieningen gelijk blijft. Een speciale inbouwkast is uiteraard ook een mogelijkheid.
3l	Maak bij hoekwoningen één middelgroot spouwverblijf van 60x60 cm en twee kleine spouwverblijven van 30 x 30 cm op de andere gevels. Kan om technische redenen geen middelgroot spouwverblijf worden gerealiseerd dan mag dit worden vervangen voor drie kleine spouwverblijven of (als dat ook niet kan) drie vleermuiskasten. Op die manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast. Een speciale inbouwkast is uiteraard ook een mogelijkheid.
3m	In geval van een vrijstaande woning moet in de nok een groot spouwverblijf van 100 x 100 cm worden aangebracht. Wanneer om technische redenen geen groot spouwverblijf kan worden gerealiseerd, mag dit worden vervangen door één middelgroot spouwverblijf met drie kleine spouwverblijven of als het echt niet anders kan een klein spouwverblijf per gevel. In het allerlaatste geval is een vleermuiskast per woning een optie. Op deze manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast en blijft er een ruim aanbod met variatie in expositie voor de zomer- en paarverblijfplaatsen.
3n	Is de hoekwoning of vrijstaande woning echter lager dan twee bouwlagen met een vliering (zoals een seniorenwoning) dan geldt de verplichting van een klein spouwverblijf per gevel. Ook hier geldt dat een spouwverblijf mag worden vervangen voor een vleermuiskast als een spouwverblijf om technische redenen niet kan.
Technische aspecten	
3o	Een spouwverblijf is een verblijfplaats die gemaakt wordt door bij de isolatie van spouwmuren een bepaalde ruimte vrij te houden van isolatiemateriaal. De spouwborstels moeten al het isolatiemateriaal tegenhouden.
3p	De spouwverblijven worden gemaakt op het moment dat vleermuiswerende maatregelen worden aangebracht.
3q	Vleermuiswerende maatregelen mogen de toegang tot de spouwverblijven niet belemmeren.
3r	Maak het spouwverblijf aan de bovenzijde van de spouwmuur. Breng vanaf de bovenzijde een spouwborstel in een U-vorm in de spouw. In de onderstaande afbeelding is dit de rode lijn.
3s	Zorg ervoor dat het spouwverblijf aan de bovenzijde openblijft zodat deze in verbinding staat met het dak. Is de spouw van de bovenzijde gesloten? Dan moet u deze (als dat technisch mogelijk is) openen zodat het spouwverblijf in verbinding komt met het dak.
3t	Maak in de gevel een opening die toegang geeft tot het spouwverblijf. Deze opening heeft een afmeting van ongeveer 20 mm bij 50 mm. Deze opening kan bijvoorbeeld bestaan uit een open stootvoeg. In de onderstaande afbeelding is dit het blauwe vlakje.
3u	Uitsluiten om technische redenen mogen grotere spouwverblijven worden vervangen voor kleinere of voor vleermuiskasten. Technische redenen zijn bijvoorbeeld dat de verhouding tussen het spouwverblijf en het te isoleren geveldeel verhoudingsgewijs te groot wordt met kansen op vochtproblemen. Licht deze situaties toe in de melding.

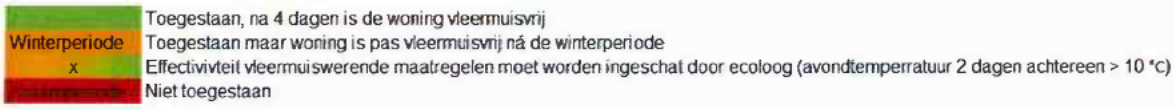
Groot spouwverblijf in de nok van een kopgevel

FACTSHEET 4 - SPELREGELS ISOLATIE BORSTWERING

ISOLATIE BORSTWERING - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vleermuizen	
4a	Is een borstwering niet volledig te controleren met een endoscoop, dan geldt 4b. Is een borstwering met een endoscoop volledig te controleren op vleermuizen, dan geldt 4c.
4b	Maak borstweringen altijd 'vleermuisvrij' conform de natuurkalender. Voor het vleermuis-vrij maken van borstweringen dient de training 'natuurvrij-maken' te zijn gevolgd. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: 1. bewijs van deelname training "natuurvriendelijk isoleren', 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de borstwering en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie.
4c	Is de borstwering met een endoscoop volledig te controleren op vleermuizen en worden met de endoscoop geen vleermuizen waargenomen? Dan kunt u de borstwering diezelfde dag isoleren of dichtmaken. Zo blijft de borstwering vleermuisvrij. Het 'vleermuisvrij- maken' is dan niet nodig. Voorafgaand aan het isoleren tekent de uitvoerder de 'vleermuisvrij-verklaring'. Het isoleren van borstweringen is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan het isoleren en voeg uiterlijk binnen 24 uur het volgende toe: 1. een 'vleermuisvrij-verklaring', en 2. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie.
4d	Worden er wel vleermuizen waargenomen? Dan moet u wachten met isoleren totdat de vleermuizen uit eigen beweging vertrokken zijn.
4e	Voor het controleren van borstweringen met een endoscoop en het kunnen uitgeven van een 'vleermuisvrij-verklaring' hoeft de uitvoerder geen specifieke training gevolgd te hebben.

ISOLATIE BORSTWERING- VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
4f	Plaats per borstwering 1 externe vleermuiskast.
4g	Wordt gelijktijdig de spouw geïsoleerd, plaats dan enkel spouwverblijven in de gevels. De extra vleermuiskasten zijn dan niet nodig.
4h	Blijft de spouw toegankelijk voor vleermuizen dan is geen compensatie nodig.

Vleermuisvrij-verklaring

Hierbij verklaar ik dat direct, voorafgaand aan het isoleren van de borstweringen, een controle achter de borstweringen heeft plaatsgevonden met behulp van een endoscoop. De borstwering was volledig controleerbaar.

Hierbij zijn geen vleermuizen waargenomen.

Locatie van werkzaamheden: _____

Datum: _____

Naam: _____

Werkzaam bij: _____

Handtekening:

_____

FACTSHEET 5 - SPELREGELS ISOLATIE BINNENMUUR

BINNENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
5a	Bij het isoleren van de buitenmuren door het plaatsen van voorzetwanden aan de binnenzijde van de woning gelden geen vereisten om het doden van beschermde soorten te voorkomen.
5b	Het plaatsen van voorzetwanden is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de werkzaamheden.

BINNENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
5c	Er geld voor deze werkzaamheden geen particuliere compensatieplicht voor kraamgroepen van vleermuissoorten.

FACTSHEET 6 - SPELREGELS ISOLATIE BUITENMUUR

BUITENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
6a	Verdwijnen er geen kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn er geen vereisten.
6b	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn beschermde soorten niet uitgesloten. Om het doden van beschermde soorten te voorkomen moeten alle muren natuurvrij worden gemaakt. Het natuurvrij van muren met kieren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende bewijzen toe: 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
6c	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
6d	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.
6e	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training 'natuurvrij maken' is gevolgd.
6f	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
6g	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden gewerkt. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kunnen voorzetwanden worden geplaatst zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij
Winterperiode	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode
x	Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecoloog (avondtemperratuur 2 dagen achtereen > 10 °C)
	Niet toegestaan

BUITENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
6h	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn verblijfplaatsen van beschermde soorten niet uitgesloten. Plaats dan een vleermuiskast per gevel.
6i	Verdwijnen door het plaatsen van de voorzetmuur kieren in de muur, bij kozijnen of bij de dakrand van meer dan 2 cm breed, plaats dan per gevel een vogelvoorziening en plaats per gevel een vleermuiskast.

FACTSHEET 7 - SPELREGELS PLAATSEN ZONNEPANELEN

PLAATSEN ZONNEPANELEN – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
7a	Het plaatsen van zonnepanelen op platte daken is jaarrond toegestaan. Wordt in het broedseizoen een nest op het dak waargenomen dan mag dit nest verstoord worden. Het nest mag niet zo dicht benaderd worden dat oudervogels opvliegen, verhinderd worden naar het nest terug te keren, of agressief gedrag vertonen.
7b	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken dient plaats te vinden buiten het broedseizoen (1 april tot 1 augustus).
7c	Als op de daken moet worden gelopen dienen de pannen voorzichtig te worden verwijderd om het dooddrukken van vleermuizen te voorkomen.
7d	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt het plaatsen van zonnepanelen 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden.

PLAATSEN ZONNEANELEN – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
7e	Laat bij het plaatsen van zonnepanelen aan de randen van het dak (zijkanten en rand van de dakgoot) een rand over waarop geen zonnepanelen worden gelegd. Deze randen zijn vier dakpannen breed of hoog.
7f	Is onder het dak een kraamkolonie van de meervleermuis of de laatvlieger bekend, dan is het plaatsen van zonnepanelen niet toegestaan. Raadpleeg hiervoor de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP".

OVERZICHT COMPENSATIETAAKSTELLING

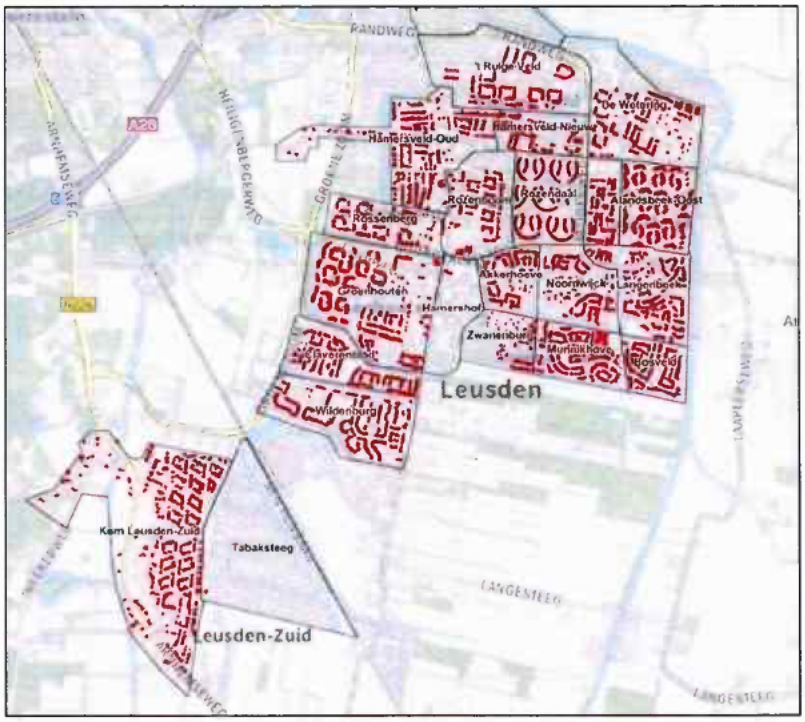
In onderstaande tabel wordt de compensatietaakstelling voor particulieren in één overzicht weergegeven, uitgesplitst per type woning.

Type maatregel	Tussenwoning/eenlaagswoning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
Spouwmuurisolatie			
Spouw < 8 cm	1 klein spouwverblijf per gevel *(30x30 cm)* *Alternatief:* *1 vleermuiskast per gevel*	1 middelgroot (60x60) en 2 kleine (30x30cm) spouwverblijf per woning *Alternatief:* *1 klein spouwverblijf per gevel dan wel 1 vleermuiskast per gevel*	1 groot (100x100 cm) spouwverblijf per woning *Alternatief: 1 middelgroot spouwverblijf en 3 kleine of 1 klein spouwverblijf dan wel 1 vleermuiskast per gevel*
Spouw > 8 cm met openingen van minimaal 2 cm breed of toegangen via de dakrand	2 vogelvoorzieningen extra op de compensatie voor het isoleren van een spouw < 8cm diep		
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot niet passeervaar was voor vogels en vleermuizen			
	Geen compensatieverplichting		
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passeervaar was voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	2 vogelvoorzieningen per woning		
Er is geen toegankelijke spouw	2 vleermuiskasten en 2 vogelvoorzieningen per woning		
De spouw wordt ook geïsoleerd	2 extra vogelvoorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogelvoorzieningen waren vereist		
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak wel geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Toegangen van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpannen. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen dient 35 mm te zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt. Betrek bij deze werkzaamheden een ecologische deskundige.			
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak niet geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning		
Er is geen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning en 1 vleermuiskast per gevel		
De spouw wordt ook geïsoleerd	In totaal 4 vogelvoorzieningen per woning en 1 klein spouwverblijf per gevel	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 middelgroot spouwverblijf en 2 kleine per woning	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 groot spouwverblijf en 3 kleine per woning
Isolatie van borstweringen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	Geen extra voorzieningen nodig		
Er is geen toegankelijke spouw	1 vleermuiskast per borstwering		
De spouw wordt ook geïsoleerd	Geen extra voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de muur		

Type isolatie	*Tussenwoning of een lage woning*	*Hoekwoning*	*Vrijstaande woning*
Binnenmuurisolatie			
		Geen compensatieverplichting	
Buitenmuurisolatie			
Geen kieren > 7 mm		**Geen compensatieverplichting**	
Kieren groter dan 7 mm	*1 vleermuiskast per gevel*		
Kieren groter dan 20 mm	*1 vogelvoorziening per gevel en 1 vleermuiskast per gevel*		
Zonnepanelen			
		Geen compensatieverplichting	

HET MELDINGSSYSTEEM

Om de werkzaamheden aan te melden bij de gemeente, zodat de werkzaamheden onder de legalisatie van de gebiedsgerichte ontheffing komen te vallen, is een GIS-applicatie ontwikkeld.

GIS-applicatie voor het aanmelden van isolatiewerkzaamheden

Link en code:
Voor bedrijven die de training "Natuurvriendelijk isoleren" met succes hebben afgerond is een inlogcode beschikbaar om toegang te krijgen tot de applicatie. Ook ecologen kunnen de inlogcode ontvangen, voor werkzaamheden aan het dak vanaf de buitenzijde. Deze worden immers niet uitgevoerd door isolatiebedrijven.

Invullen
Bij het openen van de applicatie zijn alle woningen die deel mogen nemen rood gekleurd (dit zijn de grondgebonden woningen in particulier eigendom met een energielabel C tot en met G met een bouwjaar vóór 1992). Door het klikken op een woning, en het invullen van relevante gegevens, wordt de woning 'groen' en daarmee onderdeel van de legalisatie van de ontheffing van de gemeente.
Vul in de applicatie de volgende informatie in:

- Type werkzaamheden
- Datum natuurvrij maken (indien van toepassing)
- Datum isoleren of plaatsen zonnepanelen.

De melding dient in de regel 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken te zijn ingediend. Bij zonnepanelen dient dit 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden te gebeuren. Van deze melding komt geen ontvangstbevestiging.

Bij deze melding moet binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende fotobewijzen zitten:

- foto's van het natuurvrij maken van de woningen
- een bewijs dat de uitvoerder de training 'natuurvriendelijk isoleren' heeft gevolgd;
- foto's van en toelichting bij de aangebrachte particuliere compensatie.

Zowel de gemeente als de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (hierna: RUD) en provincie hebben toegang tot de GIS-applicatie. De RUD ziet toe op de naleving van de ontheffing door toe te zien op het natuurvrij maken.

OVERZICHT TRANINGSPLICHT EN MELDINGSPLICHT

Het invullen van de applicatie gebeurt voorafgaand aan het:			
Natuurvrij maken van spouwmuur	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur *voorafgaand* aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Natuurvrij maken omdat de borstwering niet te inspecteren is met endoscoop	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur *voorafgaand* aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Natuurvrij maken van dak bij buitendakisolatie	Ecoloog	Nee, een ecoloog begeleid de werkzaamheden	Meldingsplicht 48 *voorafgaand* aan het natuurvrij maken
Natuurvrij maken van ruimten in de muur bij buitenmuur-isolatie	Isolatie-bedrijf of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur *voorafgaand* aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Is natuurvrij maken niet nodig, dan gebeurt het invullen van de applicatie voorafgaand aan het:			
Isoleren van muur via de binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren
Isoleren van dak via binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): 1. fotobewijs van plaatsen compensatie (indien nodig)
Isoleren van borstwering in geval deze volledig te inspecteren is met een endoscoop	Isolatie-bedrijf	Nee.	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): 1. een 'vleermuisvrij-verklaring', 2. fotobewijs van plaatsen van de compensatie
Het plaatsen van zonnepanelen	Installateur	Nee	Melden 7 dagen voorafgaand aan het plaatsen van zonnepanelen bij hellende daken. Bij platte daken geen meldingsplicht.